24-мӗш çул тухать. Хакӗ 10 пус.

1941
ФЕВРАЛЬ
11
ЫТЛАРИКУН
34 (5749) №

Чăваш Коммуни

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАÇАЧӖ.

Пахчасемпе садсем çуркуннене хатӗр пулччăр

Сталинла пятилеткăсем хушшинче совет правительстви сад-пахча ӗрчетес ӗç валли темиçе çӗршер миллион тенкӗ укçа пачӗ, парать те. Колхозсем тата колхозниксем те сад-пахча ӗрчетес тӗлӗшпе сахал мар ӗçлеççӗ.

Хими промышленноçӗ аталанса пыни сад-пахчасене сиен кӳрекен хурт-кăпшанкăсене тата пахча-çимӗç чирӗсене пӗтерме химикатсене ытларах туса кăларма пысăк май парать. Колхозсемпе совхозсен сад-пахчисенче минераллă удобренисемпе усă курасси вăйлăн саралать.

Садсем ӗрчетес çӗрте аслă ученăй И. В. Мичуринăн ӗçӗсем çавтери пысăк вырăн йышăнса тăраççӗ. Вăл ӳсен-тăрансене çӗнетсе урăхлатас, çӗнӗ сортлă çимӗçсем çитӗнтерес тӗлӗшпе пит те паллă çӗнтерӳсем тунă. «Эпир çутçанталăк пире хăй тӗллӗнех ырлăх кӳрессе кӗтме пултараймастпăр, унран çав ырлăха илесси—пирӗн задача»,—тенӗ И. В. Мичурин. Садсемпе пахчасен стахановецӗсем, çутçанталăк хăй тӗллӗн ырлăх парасса кӗтмесӗр, малта пыракан агротехникăна пурнăçа кӗртсе пырса, аслă ученăйăн вӗрентӗвӗсемпе пурнăçри практикăра усă кураççӗ, пахча-çимӗçсен сортлăхне лайăхлатса пыраççӗ, сад-пахчасенчен пысăк тухăçлă çимӗçсем туса илеççӗ.

Çак çулсем хушшинче пирӗн республикăри колхозсенче те садсемпе пахча хуçалăхӗ хăвăрттăн аталанса пычӗ. Пахча-çимӗç культурисем лартса тумалли çӗр лаптăкӗ нумай пысăкланнă, вăл 1940 çулта 3.036 гектара çити ӳснӗ. Садсем 550 гектар ытла. Колхозниксен, ялсенче пурăнакан рабочисемпе служащисен кил вырăнӗсенче тӗрлӗ çимӗç йывăççисем 95 пин тӗп, çырла йывăççисем 49 пин тӗп лартнă. Пахча-çимӗç культурисен тухăçӗ чылаях ӳсрӗ. Виçӗм çул вăтам шутпа кашни гектартан 76 центнершер туса илнӗ пулсан, пӗлтӗр 119 центнер пуçтарса кӗртнӗ.

Халӗ садсемпе пахчасенчи стахановецсем, ку ӗçӗн новаторӗсем те сахал мар ӗнтӗ. Вӗсенчен пӗри—Владимир Федорович Винщу. Вăл Канашри «Авангард» артельре кашни çулах пысăк тухăçлă пахча-çимӗçсем туса илет. 1940 çулта В. Винщу юлташ вăтам шутпа кашни гектартан 487 центнер купăста, 280 центнер дыня-арбуз, 314 центнер хăяр, 697 центнер ир пулакан купăста пухса кӗртнӗ. Ку рекордлă тухăçлăх патне çывхарать. В. Винщу юлташ 1940 çулта 195.984 тенкӗлӗх тупăш илнӗ. Кăçал вăл пахча-çимӗçсен тухăçлăхне татах та ытларах ӳстерме—вăтам шутпа гектартан 900 центнертан кая мар ир пулакан купăста, 500 центнер хăяр, 525 центнер помидор туса илме ӗмӗтленет, çавăншăн кӗрешет.

Т. Васильев опытникăн пархатарлă ӗçӗсем пӗтӗм республикăна паллă. Вăл хăйӗн участокӗнче 28 сорт пахча-çимӗç лартса тăвать. Вӗсен тухăçӗ çулран-çул ӳссе пырать. Виçӗмçул колхоз пахча-çимӗçсенчен 42 пин тенкӗлӗх тупăш илнӗ, 1940 çулта—95 пин тенкӗлӗх. План тăрăх Т. Васильев юлташ бригадин кăçал икӗ пин центнер пахча-çимӗç пуçтарса илмелле, икӗ пин тӗп çимӗç йывăççисем лартмалла. Вăл, çуркуннене хатӗрленнӗ май, удобренисем нумай хатӗрленӗ, парниксен хуçалăхне йӗркелесе çитернӗ, пахча-çимӗç вăрлăхӗсене хăйсен колхозӗнчех хатӗрленӗ.

Çӗрпӳ районӗнчи «Красный бригадир» колхоз 14,5 гектар çинчен пухса кӗртнӗ пахча-çимӗçсене сутса 118.443 тенкӗлӗх тупăш илнӗ. Ку колхозра кашни ӗçкунӗ пуçне виççӗмçул 71 пус тивнӗ пулсан, иртнӗ çулта унăн хисепӗ 2 тенкӗ те 50 пуса çитнӗ.

Колхозсенче массăллăн туса ирттернӗ опытсем çакна кăтартса пачӗç: пирӗн республикăра та кăнтăр енче çитӗнекен çимӗçсене, уйрăмăнах арбузсемпе дынясене лартса тăвассине, пур çӗрте те аталантарса пыма пулать. Иртнӗ çулта пур районсенче те тенӗ пекех арбузсемпе дынясем лартса çитӗнтерсе пăхрӗç. Сăмахран, Улатăр районӗнчи «Победа Октября» колхоз виçӗ гектар çинчен 1155 центнер, урăхла каласан—гектартан 345 центнер лайăх пиçнӗ арбуз туса илнӗ. Çӗрпӳ районӗнчи «Молодая сила» колхоз гектартан 500 центнер, «Красный бригадир» колхоз—300 центнер арбуз пухса кӗртнӗ.

Çак çитӗнӳсене тăвас ӗçре СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ ялхуçалăх продукцисен заготовкисемпе закупкисене ирттерес политикăри улшăнусем çинчен тата колхозниксен, ялсенче пурăнакан рабочисемпе служащисен кил вырăнӗсенче çимӗç йывăççисем лартасси çинчен йышăннă постановленисем пысăк вырăн йышăнса тăчӗç. Çавăн пекех Пӗтӗм Союзри ялхуçалăх выставкин опычӗсемпе усă курни те ку ӗçе малалла вăйлатса пыма пулăшрӗ.

Сад-пахчасем ӗрчетесси, тухăçлă пахча-çимӗçсем туса илесси—питӗ кирлӗ, пархатарлă ӗç. Ăна çулран-çул ытларах та ытларах сарса пымалла. Партипе совет организацийӗсен тата çӗрӗç органӗсен вăл ӗçе вăйлатас тӗлӗшпе çине тăрса ӗçлемелле.

Сталинла виççӗмӗш пятилетка çулӗсем хушшинче, пирӗн промышленноçпа ялхуçалăхӗ хăватлăн ӳссе пынипе пӗрлех, ӗççыннисен потребленине икӗ хута яхăн хăпартмалла. Ӗççыннисен пурнăç ырлăхӗ тата пурнăç условийӗсем пӗрмаях лайăхланса пыни садсемпе пахчасем ытларах ӗрчетме тата вӗсен тухăçлăхне ӳстерме ыйтать. Партин XVIII съездӗнче Совет Правительствин пуçлăхӗ Молотов юлташ хăйӗн докладӗнче: «Сад ӗрчетесси тата виноград лартса тăвасси çӳлелле вăйлăн çӗкленсе пымалла», тенӗ. Сад-пахча продукцийӗ виççӗмӗш пятилеткăра сахалтан та икӗ хут ытла ӳсмелле.

Анчах çакна калас пулать: колхозсем тата колхозниксем садсемпе пахчасем ӗрчетессине малалла аталантарса пырассишӗн тăрăшаççӗ пулин те, чылай чухне çӗрӗç органӗсем вӗсен пуçарăвне ертсе пымаççӗ, ӗçре хавхалантарса тата пулăшса тăмаççӗ. Хăшпӗр районсенче, сăмахран, Елчӗкре, Шăмăршăра, сад-пахчасем ӗрчетес ӗçе тимлӗн тытăнмаççӗ. Çавăнпах ӗнтӗ ун пек районсен центрӗсенчи магазинсемпе ларексенче пахча-çимӗçсем тупса илме хӗн.

Партипе правительство хула тата район центрӗсен çывăхӗнчи колхозсенче садсемпе пахча çимӗçӗсем çитӗнтерме, уйрăмăнах ир пулакан çимӗçсем туса илме парниксен хуçалăхне вăйлатма хушаççӗ пулин те, чылай вырăнсенче çакна паянхи куна çитсе те тивӗçлипе пурнăçа кӗртсе пымаççӗ. Хăшпӗр çӗрте—Шупашкар, Канаш, Çӗмӗрле, Ишлей районӗсенче çӗнӗрен тунă теплицăсене ӗçе ярасси рамăсем валли кантăксем çук пирки тытăнса тăрать.

Кăçал парниксен хуçалăхӗ ӳсмелле—парниксенче 18 пин рама пулмалла. Чăваш АССР Çӗрӗç Халăх Комиссариачӗн планӗ тăрăх, февралӗн 15—20-мӗшӗсенче ир пиçекен пахча-çимӗçсем лартма тытăнмалла. Анчах халлӗхе колхозсенче парниксен рамисем 14 пин ытларах кăна. Ялхуçалăх снабженин конторин колхозсем валли пиллӗк пин рама тупса памалла пулнă. Ку таринччен мӗнпурӗ те 700 рама çеç хатӗрленӗ.

Чылай çӗрте—Шупашкар, Элӗк тата ытти районсенче пахча-çимӗç культурисен вăрлăхӗсене уйăрса хатӗрлес тӗлӗшпе питех те сӳрӗккӗн ӗçлеççӗ. Вӗсем мӗнпур вăрлăха «Сортсемовощь» склачӗсем тупса парасса шанаççӗ, вырăнти ресурссемпе усă курма шутламаççӗ.

Ир пулакан пахча-çимӗçсене (сухан, редиска, салат, хăяр т. ыт. те) лартмалли вăхăт çывхарса çитет. Çавăнпа та парниксене юртан тасатасси, вӗсене йӗркене кӗртесси, парник хуçалăхӗнчи ӗç хатӗрӗсене юсасси—паян тумалли ӗçсем пулса тăраççӗ. Кунпа пӗрлех парниксене тултарма кирлӗ тата юрăхлă тислӗке çителӗклӗ хатӗрлемелле, агротехникăллă мӗнпур мероприятисене пурнăçа тӗрӗс кӗртсе пымалла.

Сад-пахча ӗрчетес тӗлӗшпе те кăçалхи çул пысăк ӗçсем тăраççӗ. 1941 çулта 300 пин тӗпрен кая мар çимӗç йывăççисем лартмалла. Колхозсенче сад-пахчасен лаптăкӗ нумай ӳсмелле. Ку таринччен чылай районсенче вишня, слива, хурлăхан, хăмла çырли, çӗр çырли лартса тăвас ӗçе тивӗçлипе хакламан. Çак çитменлӗхе кăçал пӗтермелле. Çуркунне çанталăк температури хăвăрт улшăнса тăрать: кăнтăрла ăшăтать, каçсенче — сивӗтет, çакă вăл садсенчи йывăççене упраса пăхма ыйтать. Йывăççем шăнса ан пăсăлччăр тесен, вӗсене сиен кӳрекен тӗрлӗ кайăк-кӗшӗксенчен сыхлас тесен, çуркунне çимӗç йывăççисем вăйлăн хунаса кайма пултарччăр тесен, вӗсене юратса, тирпейлӗ пăхни кирлӗ. Ку тӗлӗшпе йывăç тунисемпе турачӗсене чăркани, йывăç çывăхӗнче юр ытларах тытса юлни—питех те кирлӗ ӗçсем пулса тăраççӗ.

Колхозсенче халӗ, çуракине хатӗрленнӗ вăхăтра, садсене, пахчасене çуркуннене хатӗрлес тӗлӗшпе те вирлӗн ӗçлес пулать, сад тата пахча çимӗçсен вăйлă тухăçлăхӗшӗн большевикла кӗрешӳ пуçармалла.

ВКП(б) Пӗтӗм Союзри XVIII конференцине производствăри çӗнӗ çӗнтерӳсемпе кӗтсе илер

ВКП(б) XVIII конференцийӗ умӗн

КАНАШ. Сталин ячӗпе тăракан вăрман промысла артелӗнче ӗçлекенсем хушшинче Партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ ячӗпе пуçланнă социализмлă ăмăрту анлăн сарăлса пырать. Артель коллективӗ январь уйăхӗнчи производство планне 112 процент, кулленхи кирлӗ таварсем туса кăларас плана 137 процент ытла пурнăçланă. Планран ирттерсе вăрман турттармалли çунасем 53 штука, ача урапisем 500 штука, арчасем 118 штука, учительсен кафедрисем 7 штука тата ытти япаласем кăларса, районри суту-илӳ организацисене панă.

Конференци ячӗпе пыракан социализмлă ăмăртура уйрăм цехсем тата стахановецсемпе стахановкăсем паха тӗслӗхсем кăтартса ӗçлеççӗ.

Акă, хăма çуракан цех пӗрремӗш кварталти производство планне январь уйăхӗнчех 100,8 процент пурнăçланă. Пӗрремӗш кварталта 500 кубометр хăма çурса хатӗрлемелле пулнă пулсан, январь уйăхӗнче кăна 542 кубометр хăма çурса хатӗрленӗ. Цехри стахановецсем—Нестеров, Платонов, Ф. Дмитриев юлташсем кулленхи нормăна 195—200 процент тултарса пыраççӗ.

— Партин XVIII конференцийӗ уçăлнă кун тӗлне,—тет цех заведующийӗ Федоров юлташ,—пирӗн цех кунсăр пуçне татах 600 кубометр ытла хăма çурса хатӗрлеме обязательство илчӗ. Çак обязательствăна чыслăн пурнăçлас шутпа цехра ӗçлекенсем партин XVIII конференцийӗ ячӗпе Сталинла вахтăна тăчӗç.

Столярнăй цехри столярсем пӗр тăван Копыловсем—Иван, Федор тата Василий кулленхи нормăна 318—320 процент тултарса ӗçлеççӗ. Иван Копылов январьшӗн 1042 тенкӗ, Федор—1029 тенкӗ, Василий—978 тенкӗ ӗçукçи илеççӗ. Ку цехри çамрăк столяр М. Владимиров юлташ та кулленхи нормăна 120—130 процент ытла тултарать.

Артельти комсомолецсем производствăра авангардлă роль йышăнса тăраççӗ. Акă, токарнăй цехри Михаил Шутов комсомолец ача урапи 8 штука тăвас вырăнне кулленех 12—13 урапа туса кăларать. Кунсăр пуçне В. Маркелов токарь та Шутов комсомолецран кая юлмасть. Вăл январь уйăхӗнче планпа 200 ача урапи туса кăларас вырăнне 330 штука туса кăларнă.

Чăпта çапакан цех (заведующийӗ Егоров юлташ) производство планне тултарас тӗлӗшпе ытти цехсенчен каярах юлса пырать. Кулленех 30 станок çинче ӗçлеттерме май пур чухне, кунта 25 станок çинче анчах ӗçлеççӗ. Çавăн пирки пӗрремӗш кварталта 15.000 чăпта çапса кăларас вырăнне цех январь уйăхӗнче 7.000 чăпта çеç çапса кăларма ӗлкӗрнӗ.

Çавăн пекех стружка тăвакан цехра та икӗ сменăпа ӗçлеме май пур çӗртенех пӗр сменăпа анчах ӗçлеттереççӗ.

Конференци уçăличчен шутлă кунсем юлчӗç. Çак кӗске вăхăт хушшинче чăпта çапакан тата стружка тăвакан цехри çитменлӗхсене пӗтерсе, партин XVIII конференцине пысăк çитӗнӳсемпе кӗтсе илмелле.

П. ЛЕНСКИЙ.

Артельщиксен ăмăртăвӗ

Чăвашпромсоюз системине кӗрекен артельсем Пӗтӗм Союзри XVIII партконференци ячӗпе пыракан социализмлă ăмăртăва хутшăнса, хăйсем çине илнӗ обязательствăсене ăнăçлăн пурнăçа кӗртсе пыраççӗ. Шупашкарти «Кооператор» артель (правлени председателӗ Чиганаев юлташ) январь уйăхӗнчи плана 111 процент тултарнă. Çапла, артель пӗр уйăх хушшинче çӗршыва хушса 7.200 тенкӗлӗх продукци панă. Стахановецсем Ф. Петров, В. Рыбаков, Н. Мухомедзянов, Т. Яченко, В. Бронников, Бурмистров, А. Коваленко, Н. Сюксин, Ф. Русаков юлташсем хăйсен планӗсене 120 процентран пуçласа 191 процента çити тултарчӗç.

«Промполиграф» артель (правлени председателӗ Шиманский юлташ) январь уйăхӗнчи плана 123 процент тултарнă. Декабрь уйăхӗпе танлаштарсан, стахановецсен хисепӗ чылай ӳсрӗ. Переплетнăй тата наборнăй цехсем стахановла ӗçлеççӗ.

«Кожупряж» артель хăйӗн январь уйăхӗнчи планне 111 процент тултарнă. Ача-пăчасем валли атă-пушмаксем çӗлекен бригада плана 205 процент, сăматăсем йăвалакан цех 121 процент, пашă кӳлмелли хатӗрсем тăвакан цех—186 процент тултарнă.

Улатăрти «14 лет Октября» артель (правлени председателӗ Казаков юлташ) январь уйăхӗнчи плана 166 процент тултарнă. Çавăн пекех Улатăрти «Гигиена» артель те уйăх планне 131 процент тултарнă. «Красный восход» артель январь уйăхӗнчи плана 125 процент тултарса, планран ирттерсе 9800 тенкӗлӗх продукци панă.

Сӗнтӗрвăрринчи «Крестьянский кузнец» артельти рабочисем хушшинче стахановла движенине тата социализмла ăмăртăва сарса пынипе январь уйăхӗнчи плана 136 процент тултарнă.

Куславкка районӗнчи Мало-Бишевори Горький ячӗпе тăракан артель 1940 çулта уйăхран уйăха тата кварталтан квартала плана тултарса пырайман. 1941 çулта артель Янгильдинори Киров ячӗпе тăракан артельпе ăмăртса ӗçлеме тытăнчӗ. Ăмăртса ӗçлени артель ӗçне лайăхлатрӗ, вăл январь уйăхӗнчи плана 100,5 проц. тултарчӗ.

Хальхи вăхăтра çак артельсем ВКП(б) Центральный Комитечӗпе СССР Совнаркомӗ вырăнти чӗртаварсенчен кулленхи кирлӗ таварсем туса кăларассине вăйлатасси çинчен йышăннă постановлени тăрăх палăртнă мероприятисене пурнăçа кӗртсе пырассишӗн кӗрешеççӗ.

ЕГОРОВ,
Чăваш промсоюз президиумӗн председателӗ.

Конференци уçăлнă тӗле çуракине хатӗрленсе çитеççӗ

ÇӖРПӲ. (**Хамăр корр.**). Февралӗн 7-мӗшӗнче Старакри «Чăваш ЦИК» колхоз колхозникӗсен пухăвӗ пулса иртрӗ. Пухура районри прокурор Пидуганов юлташ ВКП(б) Чăваш обкомӗн V-мӗш пленумӗн итогӗсем çинчен доклад туса пачӗ. Колхозниксем пӗрин хыççăн тепри тухса каласа, хăйсен колхозӗн иртнӗ çулхи ӗçӗсене тӗплӗн тишкерсе тухрӗç.

— Пирӗн чылай колхозниксем ӗç дисциплинине пăхăнмаççӗ-ха. Çакна эпир иртнӗ çулти ялхуçалăх ӗçӗсене ирттернӗ чухне лайăх туйса илтӗмӗр. Тырă вырнă тата авăн çапнă чухне хăшпӗр колхозниксем ирхине 10 сехетре ӗçе тухса, кăнтăрла иртсен 4—5 сехетрех килӗсене таврăнатчӗç. Кахалсене пула тырпул нумай тăккаланса юлчӗ. Агротехника вӗрентнӗ пек ӗçленӗ, тырпулсене вăхăтрах пухса кӗнӗ пулсан, ӗçкунӗ пуçне икшер килограмм кăна мар тырă валеçнӗ пулăттăмăр,—тет колхоз председателӗ Петров юлташ.

Колхоз агрономӗ Игнатьев юлташ колхозниксене хӗллехи агротехникăллă ӗçсене пӗтӗмпех пурнăçа кӗртме, вăйлă тырпул туса илессишӗн çине тăрса кӗрешме чӗнчӗ.

Колхозра дезорганизаторсене хирӗç вăйлăн кӗрешме тытăннă. Ӗç дисциплини çирӗпленсе пырать. Çакна ӗнтӗ çуракине лайăх хатӗрленсе пыни те çирӗплетсе парать. Вăрлăхсене пӗтӗмпех сортласа хунă. Минеральный удобренисем 9 тонна кӳрсе килнӗ. Вырăнти удобренисем хатӗрлес тӗлӗшпе те лайăх ӗçлеççӗ. Пурӗ 1.420 лав тислӗк уя турттарса кăларса пысăк купасем туса лартнă. Çак шутран Çӗрпӳ хулинчен 686 лав турттарса килнӗ. Чăх-чӗп тислӗкӗ 36 центнер, кӗл 47 центнер пухнă. 96 гектар çинче юр тытнă.

Колхозниксем çурт-йӗрсем лартма йывăçсем хатӗрлес тӗлӗшпе хӗрӳллӗн ӗçлеççӗ. Кăçал ӗне, сысна, чăх-чӗп фермисем валли çӗнӗ витесем лартмалла. Çаксене лартма 500 кубометр йывăç касса хатӗрленӗ.

Колхозниксен пухăвӗ ВКП(б) Чăваш Обкомӗн V-мӗш пленумӗн решенийӗсене ырласа, вӗсене кулленхи ӗçре пурнăçа кӗртсе пыма, ВКП(б) XVIII конференцийӗ уçăлнă тӗле çуракине хатӗрленсе çитме пулчӗ.

Обязательствăна пурнăçлаççӗ

ИШЛЕЙ. Мускаринти промартель, партин XVIII конференцийӗ ячӗпе пыракан социализмлă ăмăртăва хутшăнса ӗçленипе, хăйӗн производство планне январь уйăхӗнче 115 процент тултарчӗ. Çапла вара промартель, партин XVIII конференцине хатӗрленнӗ май, хăйӗн çине илнӗ обязательствăна ăнăçлăн тултарса пырать.

В. Краснов.

ОКТЯБРЬСКОЕ. «Большевик» промартельте ӗçлекенсем, партин XVIII конференцийӗ ячӗпе пыракан социализмлă ăмăртăва хутшăнса, хăйсем çине илнӗ обязательствăсене пурнăçа кӗртсе пыраççӗ.

Пӗрремӗш квартал планне промартель январь уйăхӗнче 50 процент таран тултарчӗ. Хăшпӗр ӗçлекенсем уйрăмăнах паха тӗслӗхсем кăтартаççӗ. Çӗвӗ çӗлекен цехра ӗçлекен Е. Сидякова юлташ кулленхи нормăна 200—220 процент тултарса пырать. Çавнашкалах Ф. Андреев — 175 процент, К. Осипова — 147, А. Севрюгина — 135 процент тултарса пыраççӗ.

Атă пушмак тăвакан цехри С. Григорьев тата Х. Комиссаров юлташсем кулленхи ӗç нормисене 120—137-шер процент тултарса пыраççӗ.

Артель коллективӗ партин XVIII конференцийӗ уçăлнă тӗле квартал планне 120—130 процент тултарассишӗн кӗрешет.

П. Козловский.

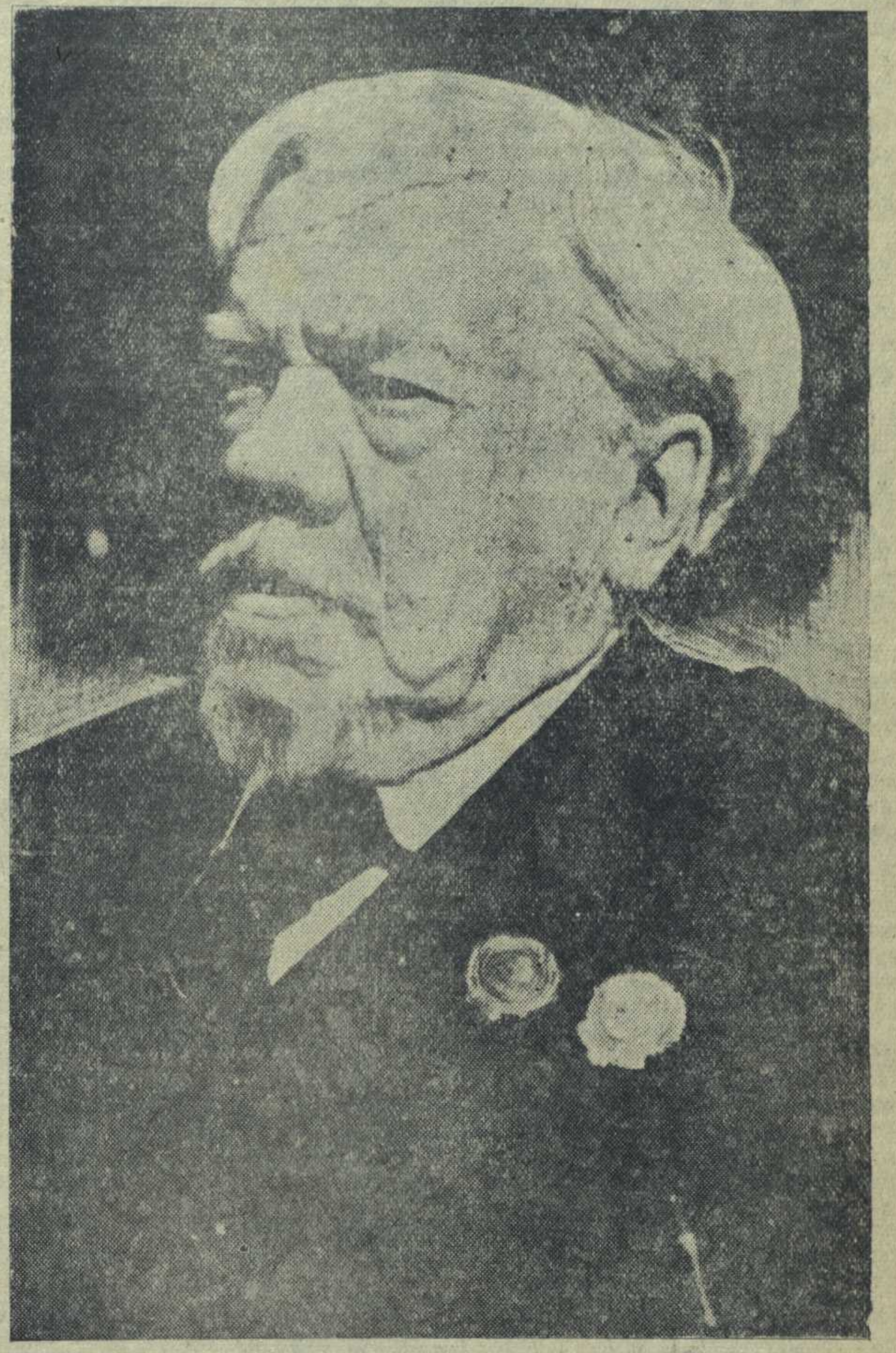

УКӖРЧӖК ÇИНЧЕ: Социализмлă Ӗçӗн Геройӗ академик Сергей Алексеевич Чаплыгин.

(Г. Широков фото-ӳкерчӗкӗ. ТАСС).

Февралӗн 16-мӗш—
УЙРĂМ ОКРУГСЕНЧИ СУЙЛАВ КУНӖ

Политикăллă агитацин пахалăхӗшӗн

Çак кунсенче ВКП(б) Шупашкар хула комитечӗн бюровӗ Чăваш АССР Çӗрӗç Халăх Комиссариатӗнчи агитколлектив ӗçӗсем çинчен итлерӗ. Бюро уйрăм агитаторсем суйлав участокӗсенче аван ӗçленине палăртрӗ. Наркомземри агитколлективра 16 агитатор шутланать. Вӗсенчен вуникӗ агитатор агитпунктсене йӗркеллӗ çӳреççӗ. Вӗсем суйлавçăсемпе уйрăмăн та, ушкăнпа та калаçусем ирттереççӗ. Мочалов, Окружнов, Карпеев агитаторсем калаçусене интереслӗ, суйлавçăсене ăнланмалла ирттереççӗ. Калас пулать, агитаторсенчен чылайӗшӗсем нагляднăй пособисемпе: географиллӗ карттăсемпе, таблицăсемпе, картинăсемпе сахал усă кураççӗ.

Партбюро енчен агитколлектива кирлӗ пек пулăшса, ертсе пыни çук, политикăллă агитаци пахалăхӗшӗн начар кӗрешет.

ВКП(б) Шупашкар хула комитечӗн бюровӗ Наркомземри пуçламӗш парторганизацине агитаторсен семинарӗсене ирттерме, лайăх ӗçлекен агитаторсен паха опычӗсене сарма, кашни агитатор мӗнле ӗçленине тăтăшах тӗрӗслесе тăма хушнă.

Халӗ суйлавсен кунӗ çывхарса килет. Агитаторсен суйлава тӗплӗн хатӗрленес ӗçре вирлӗн пулăшмалла, Вӗсен суйлавçăсен списокӗсене тӗрӗслеме пулăшас пулать, депутата суйлама тăратнă кандидатсен биографийӗсемпе тӗплӗн паллаштармалла, суйлавçăсене суйлав законӗ, Сталинла Конституци, тӗнчери лару-тăру çинчен кулленех ăнлантарса памалла.

Агитаци ӗçӗ — хисеплӗ ӗç. Çавăнпа кашни агитаторăн хăйне шанса панă ӗçе йӗркеллӗ тата пысăк пахалăхпа туса пымалла. Политикăллă агитаци учреждениcемпе предприятисенче ӗç дисциплинине çирӗплетме, ӗç тухăçлăхне ӳстерме, продукци пахалăхне лайăхлатма пулăштăр. Кашни предприяти, учреждени Пӗтӗм Союзри XVIII партконференцине тата суйлавсен кунне пысăк çитӗнӳсемпе кӗтсе илтӗр.

102 çулхи суйлавçă

Шупашкарта Волгострой поселокӗнчи 2-мӗш номерлӗ çуртра хăйӗн хӗрӗн хӗрӗ патӗнче 102 çулхи Пелагея Ивановна Иванова пурăнать. Вăл ачасем пăхать, пӳртри çăмăл ӗçсене тăвать.

Çак кунсенче Акушерско-фельдшерски шкулта 4-мӗш номерлӗ суйлав участокӗнчи суйлавçăсен пухăвӗ пулса иртрӗ. Пелагея Ивановна пуху пуçланас умӗн, 15 минута маларах шкула çитсе ларнă. Пуху ăна президиума суйларӗ.

Пирвайхи ыйтупа тӗнчери лару-тăру çинчен Чăваш АССР Осоавиахим Центральный Советӗнче ӗçлекен Биктемиров юлташ доклад туса пачӗ.

Иккӗмӗш ыйтупа доверённăй Гордеева юлташ сăмах илчӗ. Вăл Иван Матвеевич Чарыков юлташăн биографине каласа пачӗ.

Тухса калакансенчен Акушерско-фельдшерски шкулăн преподавателӗ Штукатуров юлташ участокри мӗнпур суйлавçăсене Чарыков юлташшăн сасăлама чӗнчӗ.

Тухса калакансем татах та пулчӗç.

Пуринчен ытла 102 çулхи Пелагея Ивановна тухса калани интереслă пулчӗ. Президиум сӗтелӗ умӗнчен ерипен çӗкленчӗ вăл. Пӗтӗм зал шăпланчӗ.

— Эпӗ çак алăмсемпе ӗçлесе хамăн ӗмӗре ирттернӗ,—терӗ вăл аллисене çӗклесе,—нумай хӗн-хур чăтнă ӗмӗрӗмре... а халӗ?.. —Вара хăйех алă çупса ячӗ. Ун хыççăн пӗтӗм зал алă çупрӗ.

Унăн ывăл-хӗрӗсем çук. Вӗсем ватăлса вилсе пӗтнӗ. Халӗ вăл хăйӗн хӗрӗн хӗрӗ Александра Павловна патӗнче пурăнать. Александра Павловна Чăвашсен Педагогика институтне пӗтернӗ хыççăн, Шупашкарти 7-мӗш номерлӗ шкулта нимӗç чӗлхине вӗрентет. Иккӗмӗш хӗрӗн хӗрӗ — Елена Павловна—Хусанти академи театрӗнче, ывăлӗн ывăлӗ — Борис Павлович — Алма-Ата хулинче инженер пулса ӗçлеççӗ.

Пелагея Ивановна февралӗн 16-мӗшӗнче Чарыков юлташ кандидатуришӗн сасăлама пулчӗ.

В. Б.

Çитӗнӳсемпе кӗтсе илеççӗ

Вăрмарти спорт инвентарӗсен фабрикинчи рабочисем партин XVIII конференцине тата уйрăм округсенчи суйлав кунне пысăк çитӗнӳсем тунипе кӗтсе илме хатӗрленеççӗ. Рабочисем хушшинче ăмăртса ӗçлесси сарăлсах пырать. Кашни рабочи хăйӗн ӗç нормине ытлашшипех тултарассишӗн кӗрешет.

Столярнăй цехри стахановец И. Кириллов юлташ январь уйăхӗнчи плана 180 процент, С. Терентьев юлташ — 146, Федорова, Иванова, Васильева, Либерищин тата Петрова юлташсем 138—160 процента çити тултарнă.

СССР Верховный Совечӗн Национальноçсен Советне депутат суйлас тӗлӗшпе ӗçлекен округ суйлав комиссин членӗ А. Кириллова ӗç нормине 150% çити тултарса ӗçлет. Цехри рабочисем хушшинче агитаци ӗçӗсене Кириллова юлташ производство ӗçӗсемпе çыхăнтарса туса пырать. Производствăра малтан та тăрăшса лайăх ӗçлесе пынăшăн Кириллова юлташа Чăваш АССР Верховный Совечӗн Президиумӗ иртнӗ çулта Хисеплӗ грамота парса наградăланă. Унтан пример илсе ытти рабочисем те ӗçре ӳсӗмсем тума тăрăшаççӗ.

И. Степанов.

Молдаван ССР Верховный Совечӗн пӗрремӗш сессийӗ

КИШИНЕВ, февралӗн 8-мӗш. (ТАСС). Палан Хӗрлӗ Çар çурчӗн пысăк залӗнче Молдаван ССР Верховный Совечӗн пӗрремӗш сессийӗ уçăлнă.

Сессине Молдаван ССР Верховный Совечӗн чи ватă депутачӗ Оргеев уезд сучӗн Председателӗ Иван Семенович Колесник уçнă. Хăйӗн умӗнхи сăмахӗнче вăл Молдавири ӗççыннисем большевиксен партийӗ ертсе пынипе тунă çитӗнӳсем çинчен калать. Вăл Сталин юлташ ятне асăнсан, залра халăхсен сулпуçне чысласа тăвăллă оваци тăваççӗ.

Сесси МССР Верховный Совечӗн председательне Салогор депутата, председатель заместителӗсене—Демьяновпа Бранковяну депутатсене суйланă.

Сесси çакăн пек кун йӗрки çирӗплетнӗ: Молдаван СС Республикин Конституци проекчӗ çинчен доклад, бюджет тата законсем хатӗрлекен яланлăх комиссисен суйлавӗсем, Верховный Совет Президиумӗн суйлавӗсем, республика правительствине туса йӗркелесси, республика Верховный Сучӗн суйлавӗсем, молдаван çырулăхне вырăс алфавичӗ çине куçарасси çинчен т. ыт. те.

Сесси питех те пысăк çӗкленӳпе Сталин юлташ патне салам яма йышăннă.

Ҫине тӑрса вӗренес пулать

«ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» пирӗн кадрсем теори тӗлӗшӗнчен кая юлнине пӗтерме кӑларнӑ.

«...Эпир, пирӗн мӗнпур отраслӗсенчи кадрсене идеологи тӗлӗшпе хатӗрлеме тата вӗсене шалтипе пӗтӗм тӗнчери обстановкӑна лайӑх пӗлсе тӑрас тӗлӗшпе политикӑлла пиҫӗхтерме пултарнӑ пулсан, эпир вӗсене пӗтӗмпех пиҫсе ҫитнӗ марксист-ленинецсем тума пултарнӑ пулсан, ҫӗршыва ертсе пырас ӗҫӗн ыйтӑвӗсене пысӑк йӑнӑшсем тумасӑрах татса пама пултаракансем тума пултарнӑ пулсан,—вара хамӑрӑн пӗтӗм ыйтусен вунӑ пайӗнчен тӑххӑрӑшне татса панӑ тесе шутлама пирӗн пур сӑлтавсем те пулнӑ пулӗччӗҫ». Ҫапла каланӑ Сталин юлташ партин XVIII съездӗнче.

Сталин юлташӑн ҫак историллӗ кӑтартӑвне пурнӑҫа кӗртме, чи малтан, пирӗн кадрсем, пушшех те коммунистсем, партин историне, марксизм-ленинизм никӗсӗсене ҫине тӑрса вӗренсе пыни кирлӗ.

Эпир ҫак заметкӑра Ҫӗн Чурашри (Йӗпреҫ р.) коммунистсем мӗнле вӗренни тата мӗнле ӗҫлени ҫинчен калаҫа парасшӑн. Тӳрех калас пулать, вӗсем япӑх вӗренеҫҫӗ-ха. Парторганизаци руководителӗ Шмелев юлташ, ырӑ пример кӑтартса пырас чухне, хӑй те вӗренмест. Ӑна кура пулас ӗнтӗ, Васильев, Светлов тата Волков юлташсем те вӗренмеҫҫӗ. Пашков тата Иванов юлташсем те паянхи кунччен «ВКП(б) историйӗн кӗске курсӗн» иккӗмӗшпе виҫҫӗмӗш сыпӑкӗсене кӑна вӗренеҫҫӗ.

Светлов юлташӑн хӑйӗн политика ыйтӑвӗсемпе кӗнекесем чылай пур, — вӗсемпе те усӑ курмасть.

Ҫӗн Чурашри юлташсем ВКП(б) райкомӗ вырӑнсенче ирттерекен докладсемпе консультацисене те ҫӳремеҫҫӗ. Парторганизацинче пропаганда ыйтӑвӗсене сӳтсе-явмаҫҫӗ тесе калама ҫук. Кашни пухурах «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» вӗренесси ҫинчен сӳтсе явса решени йышӑнаҫҫӗ. Анчах, тӗрӗслӳпе контроль ҫуккине пула, решенисем пурнӑҫланмасӑр юлаҫҫӗ.

Коммунистсем марксизм-ленинизм никӗсӗсене вӗренес ӗҫе йӗркелеменнине пула парторганизаци ӗҫӗнче пысӑк ҫитменлӗхсемпе чӑрмавсем нумай. Кунта хӑшпӗр коммунистсем колхоз производствине пӗртте хутшӑнмаҫҫӗ, колхозри ӗҫсемпе интересленмеҫҫӗ. Парторганизаци руководителӗ Шмелев юлташ колхоз правленин ларӑвӗсенче тата пухусенче сахал пулать. Сӑлтавне тупма яланах: вӑхӑт ҫук,—тет.

Шмелев юлташа парторганизаци пухӑвӗ «Красный партизан» колхозра ҫамрӑк выльӑхсене кӗтсе илес ӗҫ мӗнле тӑни ҫинчен тӗрӗслесе, колхозниксен пухӑвӗ умне ыйту лартма хушнӑччӗ. Ку ӗҫе вӑл пурнӑҫламан.

Ҫавнашкалах ытти коммунистсене те порученисем панӑ. Анчах порученисене мӗнле пурнӑҫласа пынине тӗрӗсленӗ ҫук.

«Красный партизан» колхозра ҫитменлӗхсем нумай. Фермӑсем валли выльӑх-чӗрлӗхсем илсе ҫитереймен. Ҫамрӑк выльӑхсене усрама ӑшӑ ҫуртсем хатӗрлемен. Ҫавна пула ҫамрӑк сысна ҫурисем вилнӗ.

Колхозра лаша кӳлмелли таврашсем ҫитмеҫҫӗ. Чылай таврашсене килсерен салатса пӗтернӗ.

«Красный партизан» колхоз ҫуракине те начар хатӗрленет. Паянхи куна вӑрлӑхсем сортласа ҫитермен. План тӑрӑх 3 пин лав торф кӑлармалла, анчах кӑларман. Минераллӑ удобренисем кӳрсе килмен. Юр тытас плана пурнӑҫламан. Агрокружок ӗҫлемест.

Колхозра ӗҫ дисциплинине хавшатни палӑрать. Хӑшпӗр колхозниксем ӗҫе тухмаҫҫӗ. Мулин тата Николаев колхозниксем, колхозра ӗҫлес вырӑнне, спекуляци тума тытӑннӑ.

Ҫав ҫитменлӗхсем пӗтӗмпех Шмелев юлташӑн куҫӗ умӗнче пулса иртеҫҫӗ.

«Ударник» колхозра та пысӑк ҫитменлӗхсем нумай. Правленинче ларакансем ӗҫке яраннӑ. Колхоз хуҫалӑхне хавшатма тытӑннӑ. Пурӗ 10 центнер ытла тулӑ ҫӗртнӗ. Ҫӗрӗк тулӑ ҫитернипе сысна ҫурисем 9 вилнӗ.

Колхоз председателӗ пулнӑ Петров хӑйӗн ашшӗне армана мельнике вырнаҫтарнӑ. Ҫӗнӗ закон тӑрӑх ҫӑнӑх авӑртакансенчен укҫан илмелле. Анчах укҫа илни ҫинчен Петров ашшӗ учет туса пымасть. Ҫавна май вӑрлама меслет тупнӑ.

«Ударник» колхоз икӗ армантан 500 тенкӗ ытларах кӑна тупӑш илнӗ, тесе ӗнентерме тӑрӑшаҫҫӗ. Ҫав вӑхӑтрах «Красный партизан» колхоз пӗр армантан 1000 тенкӗ ытла укҫа пухнӑ.

Асӑннӑ ҫитменлӗхсем пӗтӗмпех парторганизаци ертсе пыманнине тата кунри коммунистсен политикӑллӑ тимсӗрлӗхне пула пулнӑ. Колхозниксем хушшинче политикӑллӑ агитаци ӗҫне ытла та япӑх организациленӗ. Вырӑнти Советсен суйлавӗсем хыҫҫӑн агитаторсене ӗҫе хутшӑнтарман. Ҫавнашкалах комсомол организацисене те ертсе пыман.

Марксизм-ленинизм теорине вӗренсе алла илесси—кашни коммунистӑн пӗрремӗш обязанноҫӗ пулса тӑрать. Ҫакна пӗр минутлӑха та манма юрамасть. Парти историне ҫине тӑрса вӗренме тытӑннипе пӗрлех, Ҫӗн Чурашри коммунистсен «Красный партизан» тата «Ударник» колхозсенче ӗҫе лайӑхлатса ярас пулать.

В. ВИШНЕВСКИЙ.

Вулав ҫурчӗн ӗҫне вӑйлатмалла

Вулав ҫурчӗ ялти политикӑллӑ агитацин центрӗ пулмалла. Анчах та Вӑрманхӗрри Чурачӑкри (Комсомольский район) вулав ҫурчӗ (заведующийӗ Морозова юлташ) хӑйӗн задачисене тивӗҫлипе пурнӑҫласа пыраймасть-ха.

Вулав ҫурчӗ ҫумӗнчи совет 9 ҫынтан тӑрать. Анчах унӑн ӗҫ планӗ ҫук. Совет хӑйӗн ӗҫне кӑтартаймарӗ. Совет членӗсене уйрӑм ӗҫсем ҫумне ҫирӗплетмен, вӗсем ӗҫлемеҫҫӗ.

Колхозниксем пушӑ вӑхӑтсенче вулав ҫуртӗнче пулаҫҫӗ. Ҫавӑнпа ӗнтӗ культурӑллӑ-массӑллӑ ӗҫе нихӑҫанхинчен ытларах вӑйлатмалла. Кунта лекцисем, докладсем, консультацисем ирттерессине организацилемен. Колхозниксене партипе правительствӑн постановленийӗсене ӑнлантарса парас ӗҫе те пуҫӑнман. Вулав ҫурчӗ ҫумӗнче нимӗнле кружок та йӗркелемен.

Кружоксемпе ӗҫлеме вулав ҫурчӗ ҫумӗнчи совет членӗсене Краснова, Михайлов, Морозова юлташсене ҫирӗплетнӗ. Вӗсем ӗҫе пуҫарса ярассишӗн тӑрӑшмаҫҫӗ.

Вулав ҫурчӗн библиотекинче пӗтӗмпе 217 кӗнеке кӑна. Колхозниксене илсе вуламалли кӗнекесем питӗ сахал. Маркс, Энгельс, Ленин, Сталин кӗнекисем, вырӑссен паллӑ писателӗсен произведенийӗсем библиотекӑра ҫук. Хаҫат-журнал та ҫителӗксӗр ҫырӑнса илнӗ.

Вулав ҫурчӗн ӗҫӗпе ялсовет исполкомӗн председателӗ Хлебников юлташ пачах интересленмест. Вулав ҫуртне валли вут-шанкӑ кӳрсе парас, кӗнекесем илес ӗҫре пулӑшмасть. Сметӑпа пӑхнӑ укҫа-тенкӗне те вӑхӑтра тата ҫителӗклӗ памасть. Ҫавсене пула ӗнтӗ вулав ҫурчӗ лайӑх ӗҫне кӑтартаймарӗ. Вулав ҫурчӗн радиоприемник пур. Вӑл ӗҫлемест, ӑна юсаттармалла. Шашка, шахмат, домино, биллиард, музыка инструменчӗсем туянас пулать.

Вулав ҫурчӗн колхозниксене ларма тенкелсем ҫителӗксӗр. Стенасем ҫине хӑрӑм ларнӑ, ҫыпӑҫтарнӑ хаҫатсем ҫуркаланса пӗтнӗ, кивӗ лозунгсем ҫине тусан пуснӑ, ҫавӑнпа вулав ҫурчӗ илемсӗр.

Вулав ҫурчӗн ӗҫне йӗркелесе ярас пулать. Ӑна ялти чӑн-чӑн культура вучахӗ туса хумалла.

П. КОРНИЛОВ.

Колхозсенчи стена хаҫачӗсен ӑмӑртӑвӗ

(Редакцине килнӗ ҫырусем тӑрӑх)

Киров ячӗпе тӑракан колхозра (Первомайский р.) ҫамрӑк выльӑхсене пӑхас тата уйра юр тытас ӗҫсем начар пынӑ пулнӑ. Ҫаксем ҫинчен «Кировец» стена хаҫачӗн кӑҫалхи иккӗмӗш номерӗнче ҫырнӑ. Колхоз правленийӗ стена хаҫачӗ кӑтартса панӑ ҫитменлӗхсене ҫийӗнчех пӗтерсе ҫамрӑк выльӑхсене пӑхассине лайӑхлатнӑ, уйра юр тытма пуҫланӑ. «Кировец» стена хаҫачӗн ӗҫӗнчен ҫакӑн пек паха примерсем татах та нумай илсе кӑтартма пулать.

«Кировец» стена хаҫачӗ (редакторӗ комсомолец Н. Тарасов)—республикӑри чи лайӑх тата вӑхӑтра тухса тӑракан хаҫатсенчен пӗри. 1940 ҫулта вӑл 70 номер, кӑҫал январь уйӑхӗнче 4 номер тухнӑ. Стена хаҫачӗ вӑйлӑ тырпулшӑн кӗрешес ӗҫре, колхозниксене ялхуҫалӑх выставки участникӗсен паха опычӗсемпе паллаштарас тӗлӗшпе пысӑк ӗҫсем туса пырать. Ҫавӑн пекех, унӑн страницисенче колхозри кахалсемпе рвачсене питлекен, колхоз пурлӑхӗ ҫине алӑ ҫӗклекен ҫынсене тӑрӑ шыв ҫине кӑларакан тата Сталинла Конституципе граждӑнсене панӑ правӑсене хӳтлекен, совет граждӑнӗн обязанноҫӗсене чыслӑн пурнӑҫа кӗртсе пыма чӗнекен статьясене час-часах тупса вулама пулать.

Киров ячӗпе тӑракан колхоз кӑҫал кашни гектартан вӑтам шутпа 120 пӑтран кая мар тӗштырӑ туса илессишӗн кӗрешет. «Кировец» редколлегийӗ ҫак пысӑк та ответлӑ ӗҫре колхозниксене пулӑшас тӗлӗшпе колхозсенчи стена хаҫачӗсен республикӑри ӑмӑртӑвне активлӑн хутшӑнчӗ. Вӑл хӑй ҫине конкретлӑ обязательствӑсем илсе кӑҫал 120 номӗртен кая мар кӑларма пулчӗ.

Республикӑри чылай колхозсенчи стена хаҫачӗсем, Красноармейский районри «Стахановец» стена хаҫачӗн редколлеги членӗсен чӗнӗвне ырласа, ӑмӑртӑва хутшӑнчӗҫ. Стена хаҫачӗсем вӑхӑтра тухма тытӑнчӗҫ, вӗсем колхоз производствипе таччӑнрах ҫыхӑнса ӗҫлеме пуҫларӗҫ. «Стахановец» стена хаҫат редколлеги чӗнӗвне Канаш районӗнче стена хаҫат редакторӗсен районри канашлӑвӗнче сӳтсе-явнӑ. Вӑл канашлу районри стена хаҫачӗсене пурне те республикӑри ӑмӑртӑва хутшӑнма чӗнсе ҫыру ҫырнӑ. Ҫавӑн пек канашлу Моркаш подрайонӗнче те (Сӗнтӗр р.) пулса иртнӗ. Красноармейский районра колхозсенчи стена хаҫачӗсем пурте тенӗ пекех ӑмӑртӑва хутшӑнчӗҫ.

Ҫаксемпе пӗрлех, редакцине килекен ҫырусем колхозсенчи стена хаҫачӗсен республикӑри ӑмӑртӑвӗ ҫителӗксӗр сарӑлса пыни ҫинчен калаҫҫӗ. Хӑшпӗр колхозсенчи стена хаҫачӗсем халӗ те начар тухса тӑраҫҫӗ-ха е пачах тухмаҫҫӗ.

Пирӗн стена хаҫачӗсенче ӗҫлекенсен йышӗнче ҫӗршер комсомолец шутланать. Комсомол организацисем стена хаҫачӗсен ӗҫне пуҫарса ертсе пымалла, ҫав вӑйлӑ хӗҫпӑшалпа ҫамрӑксен сарлака массине коммунистла воспитани парса ӳстерес ҫӗрте туллин усӑ курмалла. Анчах ҫакна тумаҫҫӗ-ха вӗсем. Комсомол организацисем ҫак ӗҫе манӑҫа хӑварнӑ колхозсенче стена хаҫачӗсем тухмаҫҫӗ те ӗнтӗ. Сӗнтӗр районӗнчи Войков ячӗпе тӑракан, Шӑхасан районӗнчи Сталин ячӗпе тӑракан колхозсенче стена хаҫачӗсем уяв кунӗсенче ҫеҫ тухаҫҫӗ. Паллах, вӑхӑтра тухса тӑман хаҫатсем колхозниксем хушшинче авторитетпа усӑ курма пултараймаҫҫӗ, вӗсем колхоза нимӗн чухлӗ те пулӑшаймаҫҫӗ. Сталин ячӗпе тӑракан колхозра 11 комсомолец, вӗсенчен нумайӗшӗ редколлеги составӗнче тӑраҫҫӗ. Апла пулсан та комсомолецсенчен пӗри те стена хаҫачӗпе интересленмест.

Вӑйлӑ тырпулшӑн пыракан кӗрешӳре колхозсенчи стена хаҫачӗсем пысӑк вӑй пулса тӑраҫҫӗ. Вӗсен витӗмлӗхӗпе пултарулӑхӗ тата организаторла ролӗ—вӑхӑтра тухса тӑнинчен килет. Стена хаҫачӗсем вӑхӑтра тухса тӑччӑр тесен партипе комсомол организацисен вӗсене куллен ертсе тата пулӑшса пымалла.

Колхозсенчи стена хаҫачӗсен республикӑри ӑмӑртӑвӗ вырӑнти хаҫатсен пӗтӗм ӗҫне лайӑхлатма, ҫав хаҫатсенче ӗҫлекенсен пысӑк ҫарне ялхуҫалӑхӗ умӗнче тӑракан задачӑсене пурнӑҫа ӑнӑҫлӑн кӗртес ӗҫе мобилизацилеме пулӑшмалла. Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин участникӗ пулма тивӗҫ илессишӗн кӗрешесси кашни стена хаҫачӗн тӗп ӗмӗчӗ пулмалла.

Белоруссире апат-ҫимӗҫ промышленноҫне аталантарни

Белорус СС Республикинчи апат-ҫимӗҫ предприятийӗсем иртнӗ ҫулти программӑна ирттерсе тултарнӑ. Минскра тата Горецкра ҫӑкӑр завочӗсене ӗҫе янӑ, Белостокра табак фабрикине, Ломжӑпа Брестра сӑра завочӗсене йӗркене кӗртсе ҫитернӗ. Чылай ҫӗрте ҫӑкӑр завочӗсене, крахмал тата спирт тӑвакан предприятисене аслӑлатнӑ. Кӑҫалхи ҫулти программӑра республикӑри апат-ҫимӗҫ промышленноҫне малалла ӳстерсе пыма палӑртнӑ. Апат-ҫимӗҫ предприятийӗсен строительстви валли, сӑмахран, Белостокра, Барановичире, Гроднора тата ыт. те ҫӑкӑр завочӗсем тума 17 миллион тенкӗне яхӑн параҫҫӗ.

ХАҪАТСЕНЕ ПӐХСА ТУХНӐ ХЫҪҪӐН

„МӖНРЕН КИЛНӖ-ХА КУ?

Ҫӗнӗ ҫула кӗнӗренпе «Колхоз хаҫачӗ» ҫамрӑк выльӑхсене сыхласа хӑварасси ҫинчен малтанхи хут январӗн 10-мӗшӗнче тухнӑ хаҫатра умстатья ҫырчӗ. Вулакансене вӑл ҫакна пӗлтерчӗ: «Колхозсемпе совхозсем... чылай ҫитӗнӳсем турӗҫ. Таварлӑ выльӑх-чӗрлӗх фермисӗр колхоз та ҫук. Халь колхозсем иккӗмӗшпе виҫҫӗмӗш фермӑсем организацилеҫҫӗ».

Унтан, халӗ «Обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫре ҫамрӑк, анчах ҫуралнӑ выльӑхсене сыхласа усрасси чи кирлӗ тапхӑр пулса тӑни» ҫинчен каланӑ хыҫҫӑн, хаҫат «Фермӑсенчи выльӑхсен йышне ӳстерес тесен, сутӑн илнисӗр пуҫне, вӗсене ҫулсерен хунаттарма кирлине» кӑтартса, анчах, ӑна хӑй темӗншӗн шанса тӑман пек пулса, ҫапла ҫырать:

«Кашни ҫамрӑк выльӑха сыхласа хӑварсан, ҫуралакан пӗр пӑру та, путек те, сысна ҫури те вилмесен, фермӑсен йышне ӳстерме пулатех».

Ыйту: пӑрусем, путексем, сысна ҫурисем вилекенсем пулсан вара?.. Ҫакӑнпа, паллах, выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе район кая юлса пынине «Колхоз хаҫачӗ» ку ыйтуран аякра тӑрса юлнипе танлаштарма йывӑр та мар. Иртнӗ ҫулта район ҫамрӑк выльӑхсене кирлӗ пек кӗтсе илеймерӗ: 550 тиха вырӑнне 191 тиха кӑна кӗтсе илнӗ, ҫавнашкалах пӑрусем, путексем ӳстерес плана 50—60 процентран ытла пултараймарӗ. Хаҫат та ӗнтӗ ҫаксемпе килӗшет пек, район кая юлать пулсан, унӑн та ҫак виҫерех пымалла иккен. Вӑл юлашкинчен ҫапла ыйтать:

«Мӗнрен килнӗ-ха ку?»

Хаҫат кайран хӑш колхозра мӗн чухлӗ тиха ҫуралнӑ, вӗсен хисепӗнчен миҫе тиха вилнӗ тата мӗн чухлӗ путек, ҫӑвӑрсем пӑхса илме пӗлмесӗр сухатнине пӑхса тухса, малалла: «Кунашкал цифрӑсене йӗркипех шутласа кӑтартма аванах та мар, ҫапах та уйрӑмах палӑракан хӑшпӗр фактсем ҫинчен шарламасӑр иртме ҫук», тесе вӑл фактсене регистрацилеме тытӑнать. Ку регистраци тӑрӑх ҫакӑ курӑнать: Тимӗрҫкассинчи «Прожектор» колхоз ферминче 26 ҫӑвӑртан 23, Иленушкӗнчи «Красная Армия» колхозра 32 ҫӑвӑр вилнӗ т. ыт. те. «Колхоз хаҫачӗ» вӑл цифрӑсем ҫине пӑхса килленет те тӗлӗнсе, юлашки сывлӑша ҫавӑрса, кӑшкӑрса ярать:

«Шутласа пӑхсан, мӗн чухлӗ ҫамрӑк выльӑх сая каять!»

Халӗ тин тӗлӗннипе нимӗн те пулас ҫук. Ҫамрӑк выльӑхсем, пуринчен ытла, пӑхма пӗлменнинчен, шӑнса е чирлесе, тӑвӑр ҫӗрте тата пылчӑклӑ ҫуртра пӑчӑхса вилме пултараҫҫӗ. Ҫавӑнпа та, хаҫат хӑй калашле, ферма витисем ӑшӑ, таса, ҫутӑ тата ирӗклӗ пулмалла.

Район выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе кая юлса пырать пулсан, кунта хаҫатӑн уйрӑмӑнах хӑйӗн хастарлӑхне тата тимлӗхне кӑтартмалла. Хаҫат выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетекенсем хушшинче стахановла движенине ҫӗклентерсе, социализмлӑ ӑмӑртӑва сарса пыма тивӗҫлӗ. Ҫамрӑк выльӑхсене юратса пӑхса ҫитӗнтерес пулать, тетпӗр пулсан, ӑҫта-ха выльӑх-чӗрлӗхе юратса пӑхакан паллӑ ҫынсем, вӗсен опычӗ? Вӗсем ҫинчен хаҫат шарламасть.

Хаҫат выльӑх-чӗрлӗхе хӗл каҫарма тата ҫамрӑк выльӑхсене кӗтсе илме хатӗрленнӗ чухне, ҫӑвар тулли шыв сыпнӑ пек, ҫак паха та кирлӗ тата ответлӑ участок ҫинчен сӑмах хушмарӗ. Районра йышлӑ выльӑх-чӗрлӗх ӳстерекен стахановецсем пур. Хӑшӗсем 1939—1940 ҫулсенчи Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин участникӗсем пулнӑ. Нумай ҫулсем хушши конюх, свинарь тата скотник пулса ӗҫлекен ҫынсем чылай, вӗсен опычӗ пысӑк. Вӗсене хаҫат страницисенче тӗл пулаймастӑн.

«Колхоз хаҫачӗн» ӗҫ мелӗ яланах ҫакӑн пек: вӑл тепӗр чухне сасартӑках пурин ҫинчен те ҫырма тӑрӑшать. Анчах унӑн страницисенче стахановецсем ҫырнӑ статьясем пачах ҫук. Вӗсене хаҫат ӗҫне явӑҫтарассишӗн редакци сотрудникӗсем енчен тӑрӑшни ҫук. Ахальрен мар редакцинче лӑпкӑ, кунти юлташсем ялсене тухса ҫӳремеҫҫӗ, стахановла ӗҫлекен ҫынсене пӗлмеҫҫӗ тата вӗсен опычӗсене вӗренме тӑрӑшмаҫҫӗ.

Январӗн 26-мӗшӗнче тухнӑ номерте выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес енӗпе ӗҫлекенсен районри канашлӑвӗ мӗнпур конюхсене, скотниксене тата выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе ӗҫлекен ытти специалистсене чӗнсе каланине пичетлесе кӑларчӗ. Хаҫатӑн халӗ ҫак чӗнӗве пурнӑҫлассишӗн кӗрешмелле. Вӑл ку ыйтупа пӗр сӑмах та ҫырмасть. Ҫакӑ та хаҫат хӑйӗн сӑмахне вӗҫне ҫитерессишӗн кӗрешменнине кӑтартса парать.

«Колхоз хаҫачӗ»—ВКП(б) Элӗк райкомӗпе ӗҫсынни депутачӗсен районри Совечӗн органӗ. Райком хӑйӗн хаҫачӗпе мӗнле интересленет? Редакци отчетне ВКП(б) райкомӗнче итлени ҫулталӑк иртрӗ. Ун хыҫҫӑн райком редакци ӗҫӗпе пачах интересленмен тесен те тӗрӗсех пулать.

Халӑх сучӗн решенийӗсене вӑхӑтра пурнӑҫа кӗртмеҫҫӗ

Совет Союзӗнчи кашни гражданин законсене пурнӑҫа кӗртсе пыма, ӗҫ дисциплинине ҫирӗп тытма, обществӑшӑн тума тивӗҫлине тӳррӗн тума, социализмлӑ пӗрлешӳллӗ пурнӑҫ йӗркисене хисеплеме тивӗҫ. Ҫаксем пурте пурнӑҫа кӗрсе пыччӑр тесе, совет сучӗ ҫирӗппӗн асӑрхаса тӑрать.

Совет сучӗ—чи шанӑҫлӑ суд пулса тӑрать. Ҫавӑнпа унӑн решенийӗсене вӑхӑтра пурнӑҫласа пыни кирлӗ. Ку енчен судисполнительсем пысӑк вырӑнта тӑраҫҫӗ. Вӗсен суд решенисене йӗркеллӗ пурнӑҫа кӗртсе пымалла.

Анчах та хӑшпӗр халӑх сучӗсем хӑйсен решенийӗсене вӑхӑтра пурнӑҫласа пымаҫҫӗ-ха. Куславкка районӗнчи 1-мӗш участокри халӑх сучӗ уйрӑмӑнах хӑйӗн решенийӗсене ҫителӗксӗр пурнӑҫласа пырать. Унти судисполнитель суд решенийӗсене пурнӑҫлассишӗн тӑрӑшмасть. Вӑл ҫиелтен тата ячӗшӗн кӑна ӗҫлени курӑнать.

Судисполнитель патӗнче пурнӑҫа кӗртмелли ӗҫсем нумай вӑхӑт хушши выртаҫҫӗ. Ӗҫ хучӗсем шкафсем хыҫӗнче тата ытти ҫӗрте те выртса ҫӳреҫҫӗ. Вӗсене пурнӑҫа кӗртмесӗрех ӗҫе кӗртнӗ хутсемпе пӗрле ҫӗлесе хунӑ.

Государство банкӗ урлӑ кивҫен укҫа-тенкӗ панӑ колхозниксенчен срок иртнипе суд урлӑ шыраса илмелле тунӑ. Ку ӗҫсем судисполнитель патӗнче темиҫе уйӑх пӑхмасӑр выртаҫҫӗ. Ӗҫе кӗтмесӗрех суйса «исполнено» тесе ҫырса лартнӑ.

Я. Гисматулина, Гариф Гатаулин т. ыт. колхозниксенчен кивҫен панӑ укҫана судисполнитель урлӑ шыраса илнӗ. Анчах укҫисене судисполнитель банка хывман, хӑй кӗсъинче тытса усрать.

Парӑмсене парса татма пултаракан ҫынсенченех государствӑна тивӗҫлӗ укҫа-тенкӗне «тӳлеме пултараймасть», тесе акт ҫырса шыраса илмесӗр хӑварнисем те пур. Ҫакӑн пек ултавлӑ майсемпе Кармӑш ялӗнчи Г. Закиров, Х. Мухамеджин, С. Миндубаев колхозниксене парӑмран ҫӑлса хӑварнӑ.

Комсомольский, Калининский, Чкаловский районсенче те судисполнительсем йӗркеллӗ ӗҫлемеҫҫӗ. Халӑх сучӗсем вӗсем мӗнле ӗҫлесе пынине тӗрӗслесе тӑмаҫҫӗ.

С. Федоров.

Чӑваш халӑхӗн историйӗнчен

Чӑвашсемпе марисен тата посад халӑхӗн*) 1606—1610 ҫулсенчи восстанийӗ

Мускав государстви 1552 ҫулта Хусан ханствине татӑкланах туртса илсе, унта пурӑннӑ тутар, чӑваш, мари тата ытти халӑхсене те хӑйне пӑхӑнтарнӑ.

Атӑл тӑрӑхӗнче хӑйӗн влаҫне ҫирӗплетме патша правительстви Хусанта вӑйлӑ крепость тунӑ, ҫавӑн пекех Хусан ханстви территорийӗ пулнӑ ҫӗрте хуласем-крепоҫсем: Сӗве, Шупашкар, Лаишев, Кокшайск, Чикме, Ҫӗрпӳ хулисене т. ыт. те туса лартнӑ. Ҫак хуласенче патша службинче тӑракансем, стрелецсем, бояр-феодалсен ачи-пӑчисем, ҫавӑн пекех тата вырӑнти халӑхсен феодалла групписем, сӑмахран, турхансем, мурзасем, тӑрӑнсем пурӑннӑ,—вӗсем урлӑ патша правительстви вырӑнти халӑха тытса тӑнӑ, халӑхран тӗрлӗрен тӳлевсем пуҫтарнӑ.

Вырӑнти халӑха патша правительствине пӑхӑнтармах 1555 ҫулта Хусан крайӗнче христиан тӗнне сарма тытӑннӑ. Ҫав тӗллевпе IV-мӗш Иван патша Хусана икӗ архиепископ—Гурий тата Варсонофий архиепископсене—янӑ, вӗсемпе пӗрле духовенствӑн пысӑк ушкӑнӗ килнӗ,—архиепископсене патша администраци енӗпе тата халӑха христиан тӗнне кӗртес енӗпе пысӑк правӑсем панӑ.

Тата Хусан крайӗнче монастырьсем лартма тытӑннӑ,—вӗсем патша правительствин тӗрекӗсем пулса тӑнӑ. Ҫапла вара, кӗске вӑхӑт хушшинчех 18 монастырь тата пустынь тенӗскерсене, вӑл шутра Шупашкарти троицки монастыре (1574 ҫулта), Спасо-Геронтьевская пустынь тенӗскерне (XVII ӗмӗрте) тата Николаевски хӗрарӑм монастырьне (Борис Годунов патша 1601 ҫулта Романов арӑмӗн амӑшне—Мария Шестовӑна—кунта ссылкӑна янӑ) уҫнӑ; ҫавӑн пекех тата Ҫӗрпӳре тихвински монастыре уҫнӑ (1670 ҫулта).

Атӑл, Сӑр, Ҫавал т. ыт. юханшывсем ҫинчи пулӑ тытмалли вырӑнсене, бобрсем пурӑнакан вырӑнсене, ҫарансене, малтан чӑвашсем, марисем, тутарсем усӑ курса тӑнӑскерсене, патша правительстви службӑри ҫынсене, воеводӑсене тата монастырьсемпе чиркӳсене панӑ. Монастырьсем ҫумне хресченсене ялӗ-ялӗпе ҫыпӑҫтарса панӑ, крепостной хресченсем вӗсен ҫӗрӗсене ӗҫлесе тӑнӑ. Сӑмахран, Банново, Гремячево, Завражная, Набережная, Соляная тата Якимовка ялӗсенчи хресченсем Шупашкарти троицки монастырӗн крепостной ҫыннисем пулнӑ. Ҫав вӑхӑтра вырӑнти халӑх хушшинчи феодалсен: мурзасен, турхансен т. ыт. аллинче те лайӑх ҫӗрсем нумай пулнӑ,—вӗсем Мускаври патша енне куҫса, унтан хӑйсен хутне кӗрекен хутсем илнӗ.

Ҫапла вара, хресченсене патша чиновникӗсемпе вырӑс феодалӗсем, монастырьсемпе чиркӳсем тата вырӑнти халӑх хушшинчи феодалсем пурте пӗрле хӗсӗрленӗ. Пусмӑра тӳсеймесӗр хресченсем нумайӗшӗ урӑх вырӑнсене куҫа-куҫа кайнӑ. Сӑмахран, XVII ӗмӗр пуҫламӗшӗнче Хусан воеводи тата патша службинчи ҫынсем: пирӗн ҫӗрсем ҫинчи хресченсем пӑраха-пӑраха каяҫҫӗ, пирӗн ҫӗрсене тата монастырьсен ҫӗрӗсене те ӗҫлекенсем ҫук, тесе жалоба панӑ. Патша правительстви, паллах ӗнтӗ, феодалсен жалобине илтмесӗр тӑман. Федор Иванович патшара ларнӑ чухне хресченсене помещиксем патӗнчен кайма чарнӑ. 1597 ҫулта вара тарса кайнӑ хресченсене каялла тавӑрасси ҫинчен указ кӑларнӑ.

Кун хыҫҫӑн ялта класлӑ хирӗҫӳсем пушшех те ҫивӗчленсе кайнӑ, хресченсем помещиксене хирӗҫ уҫҫӑнах выступленисем тума тытӑннӑ. Хусан крайӗнчи халӑхсем те, уйрӑмӑн илсен чӑвашсем тата марисем, хӑйсен пусмӑрҫисене хирӗҫ час-часах, сӑмахран, 1557, 1574, 1583 ҫулсенче тата ун хыҫҫӑн та восстанисем тунӑ, анчах вӗсен кӗрешӗвӗ ӑнӑҫлӑ вӗҫленме пултарайман, восстанисене патша ҫарӗсем, вырӑнти халӑх хушшинчи феодалсем пулӑшнипе, хаяррӑн пусарнӑ.

Калас пулать, унчухнехи вӑхӑтра хуласенче те чухӑнсем, хулари эксплоататорсен пусмӑрне тӳссе пурӑнакансем нумай пулнӑ, вӗсем те хресченсен движенине хутшӑннӑ. Тата патша службинче тӑракан чӑвашсемпе марисем хушшинче те, вӗсен ҫӗрӗсене те туртса илнисем пулкаланӑ пирки, патша службинче тӑракан ҫынсене тарӑхакансем пулнӑ, вӗсем те хресченсен движенине хутшӑннӑ. Ҫавӑнпа пӗрлех Хусанти воеводӑсем хушшинче те вырӑнти халӑхсен движенийӗпе Мускаври уйрӑм боярсене хирӗҫ, уйрӑмах Василий Шуйскине хирӗҫ кӗрешмешкӗн усӑ курма тӑрӑшакансем тупӑннӑ.

Ҫапла ӗнтӗ, хресченсен движенийӗ тапранса пуҫланса, ӳссе пынӑ та, 1606—1610 ҫулсенче чӑвашсемпе марисен тата посад халӑхӗн помещик-боярсене хирӗҫ тата монастырьсене хирӗҫ пысӑк восстанийӗ пулса кайнӑ. Ку восстани ӑҫта пуҫланса мӗнле сарӑлса пынине сӑнаса пӑхсан, ҫакӑн пек картина курӑнать.

1606 ҫулта Сӗве уездӗнче восстани пуҫланнӑ, унти халӑх (патша правительствин докуменчӗсенче вӗсене «черные люди» тенӗ) помещиксемпе монастырьсем вӗсенчен туртса илнӗ лайӑх ҫӗрсемшӗн кӗрешнӗ. Ҫав 1606 ҫултах Улатӑр уездӗнче хресченсен пысӑк восстанийӗ пулнӑ,—восстани тӑвакансем Улатӑр хулинчи воеводӑна Сабурова Сӑр шывне путарса вӗлернӗ. 1608 ҫулта мордвасемпе мариецсен нумай отрячӗсем,—ку отрядсенче чӑвашсем те пулнӑ пулмалла,—иккӗмӗш хут Чулхула ҫине тапӑнса пӑхнӑ.

1608—1610 ҫулсенче Атӑл тӑрӑхӗнче—Чикме, Шупашкар, Кокшайск, Сӗве хулисем тавра тата Вятка хули енче—уйрӑмах пысӑк событисем пулса иртнӗ. Ҫавӑн чухнехи восстанине марисем, тутарсем, чӑвашсем тата вырӑссем хутшӑннӑ. Историллӗ документсенче каланӑ тӑрӑх, восстани тӑвакансен паллӑ руководительсем пулнӑ, сӑмахран,—Янчура, Елпай, Еникей-Алек-батыр; восстани тӑвакансен ялавсем, халӑх пухмалли чансем тата шакӑрчасем (трещеткӑсем) пулнӑ.

Историллӗ документсенчен восстани ҫавтери анлӑн сарӑлса кайни курӑнать. Пӗр документра Яранск хули патне Шупашкартан восстани тӑвакан вырӑссем, казаксем тата стрелецсем 700 ҫын килчӗҫ, вӗсем хыҫҫӑн Шупашкар, Чикме тата Кокшайск уезчӗсенчен черемиссем килеҫҫӗ, тенӗ. (Ун чухнехи документсенче чӑвашсем ҫинчен те ҫавӑн пек час-часах черемиссем тесе ҫырнӑ). Сӗвепе Тетӗш хулисем ҫывӑхӗнче те ҫавӑн пекех пулнӑ. Документра каланӑ тӑрӑх унта Шупашкартан Роман Троекуров князь (Мускаври боярсене хирӗҫ кӗрешнӗскер пулнӑ пулмалла) пынӑ, вӑл хӑй тавра чӑвашсемпе марисене пуҫтарнӑ, Сӗве хули ҫине тапӑнма хатӗрленнӗ. Ҫав ҫулсенчех Атӑл ҫинче восстани тӑвакан чӑвашсемпе мордвасем тата марисем патша ҫарӗсене (вӗсене Алабьев тата кн. Репин воеводӑсем ертсе пынӑ) хирӗҫ ҫапӑҫнӑ.

1609—1610 ҫулсенче Шупашкар хулинчи халӑхпа таврари хресченсен пысӑк восстанийӗ пулнӑ. Восстани тӑвакансем икӗ хутчен Шупашкар хулине тытса илнӗ. Вӗсем Шупашкарти троицки монастырӗн игуменне Геласине чиркӳ тӑрӗнчен ывӑтса вӗлернӗ (картина ҫине пӑхӑр). Восстани тӑвакансем монастырьсен ҫӗрӗсене, пулӑ тытмалли вырӑнсене тытса илнӗ. Историллӗ документсенче восстани тӑвакансем воеводӑсемпе патша службинчи ҫынсенчен тата монастырьсенчен «жалованнӑй грамотӑсене» (вӗсене ҫӗр пани ҫинчен калакан документсене) тата «кабальнӑй» хутсене (эксплоататорсем хулари ӗҫҫыннисене пусмӑрлама тунӑскерсене) туртса илсе тӗп туни ҫинчен уйрӑмах палӑртса каланӑ. Вӗсем ӗнтӗ ҫав хутсене пӗтерсе хыҫҫӑн ирӗклӗ пулатпӑр, тесе шутланӑ пулмалла.

Атӑл тӑрӑхӗнчи восстани тӑвакансене пусарма Василий Шуйский ҫарсем янӑ, патша ҫарӗсене Федор Иванович Шереметьев боярин тата воевода ертсе пынӑ. Унӑн ҫарӗсем Шупашкар патӗнче восстани тӑвакансене ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Анчах восстани тӑвакансем кун хыҫҫӑн та часах лӑпланман, вӗсем, хӑйсен утаманӗсем Елпай тата Еникей ертсе пынипе, Атӑл леш енне (йӑлӑма) каҫса кайнӑ, Царевкокшайска (халӗ Йошкар-Ола) тытса илнӗ, Котельнич хулине те ҫитсе хулана аркатса тӑкнӑ.

Ҫапла кӗрешнӗ хресченсемпе хулари ӗҫҫыннисем эксплоататорсене хирӗҫ, анчах вӗсен движенийӗ стихийлӑ пулса пынӑ, ҫавӑнпа та ӑнӑҫлӑ вӗҫленме пултарайман.

Ҫав вӑхӑтрах Атӑл тӑрӑхӗнчи халӑхсем—чӑвашсем, марисем тата тутарсем, — вырӑссен централизациллӗ государствине куҫнӑ хыҫҫӑн, ҫӗршыв ҫине ютран тапӑнакансене хирӗҫ, сӑмахран, поляксене хирӗҫ кӗрешес ҫӗре хутшӑннӑ. Историллӗ документсенче чӑвашсемпе мариецсем, Хусан тутарӗсемпе пӗрле, Урусов князь ертсе пынипе, Тула хули патӗнче ҫӗршывӑн тӑшманӗсене хирӗҫ кӗрешнӗ вырӑс ҫарӗнче пулни ҫинчен каланӑ. 1611 ҫулти ӗҫсем ҫинчен юлнӑ документсенче те: Руҫа поляксенчен, государствӑн тата ытти тӑшманӗсенчен хӑтарас ҫӗре Хусанпа Хусан облаҫӗ активлӑ хутшӑнни ҫинчен калани пур.

П. ГРИГОРЬЕВ.

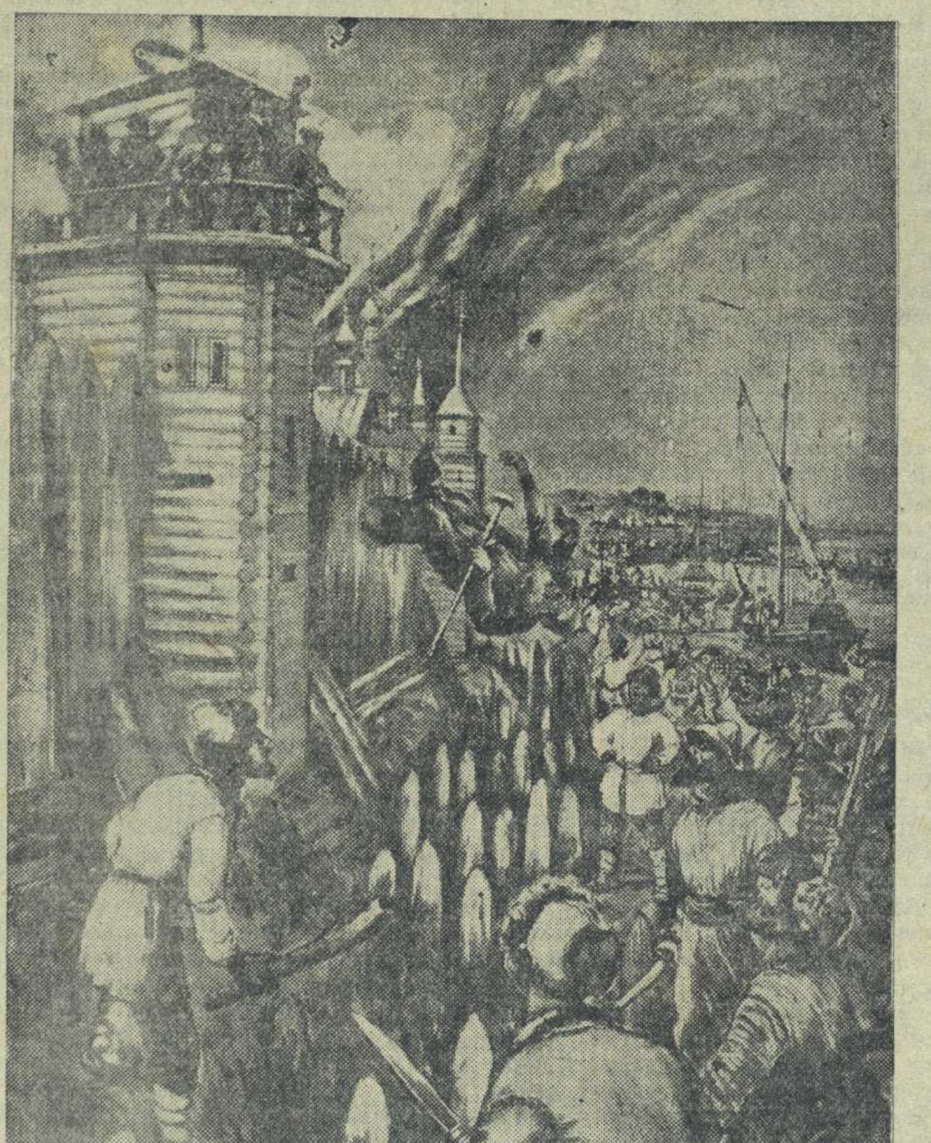

Укерчӗк ҫинче художник чӑвашсемпе мариецсен тата посад халӑхӗн XVII ӗмӗр пуҫламӗшӗнче (1606—1610 ҫулсенче) пулнӑ восстанине кӑтартса панӑ. Восстани тӑвакансем троицки монастырӗн (Шупашкар хули) игуменне Геласине монастырь башни ҫинчен пӑрахаҫҫӗ. Картина Хусан хулинче, Тутар АССР центральнӑй музейӗнче усранать. Авторӗ паллӑ мар.

---

*) Феодаллӑ Руҫре суту-илӳ тӑвакан ҫынсен тата ремесленниксен хула стени (кремль) тавра ларакан лавкисемпе килҫурчӗсене посад, тесе каланӑ; ҫавӑнта пурӑнакансем—посад халӑхӗ пулнӑ.

Кадрсене ĕçре вĕрентсе, пулăшса пыни кирлĕ

Сталин юлташ пире кадрсене хаклама, вĕсене кулленех ÿстерсе пулăшса пыма вĕрентет. Кирек мĕнле ĕçе те кадрсем татса параççĕ. Çакна пирĕн манмалла мар. Анчах хăшпĕр руководительсем кадрсене хаклама вĕренсе çитеймен-ха. Кунта Шăмăршăри машинно-тракторнăй станцинче кадрсемпе мĕнле ĕçлени кăтартса пама пулать.

МТС 1938 çулта организациленнĕ. Малтанхи вăхăтра станцире ялхуçалăх машинисен: тракторсен, комбайнсен техникине вĕренсе çитнĕ кадрсем пулман. Вĕсене хатĕрлемелле пулнă. Трактористсен курсне организациленĕ, унтан 42 çын вĕрентсе кăларнă. Малтанхи трактористсенчен машинно-тракторнăй станцинче халĕ 17 çын кăна ĕçлет, ыттисем вара колхозсенче е урăх учрежденисенче ĕçлеççĕ. 1939—40 çулсенче 63 тракторист хатĕрленĕ, вĕсенчен халĕ станцире 26 çын çеç юлнă. Кусемсĕр пуçне ытти районсенчен 19 тракторист илнĕ, халĕ 8 çын ĕçлет. Çапла вара машинно-тракторнăй станци икĕ çул хушшинче 124 тракторист хатĕрленĕ пулсан, паянхи куна 51 тракторист кăна юлнă, 73 çын ĕçрен пăрахса кайнă.

Трактористсем ĕçрен пăрахса кайни тата вĕсем улшăнса тăни МТС кадрсене хакламаннинчен, вĕсем хушшинче ĕçлеменнинчен килнĕ. Çавна пулах ĕнтĕ МТС хăйĕн производствăллă программине çулсеренех тултараймасть.

Хĕрарăмсенчен трактористкăсем хатĕрлесси унтан та начар пулса пынă. 1938 çултанпа 17 хĕрарăма трактористка пулса ĕçлеме хатĕрленĕ пулсан, халĕ 8 çын çеç ĕçлет. Хальхи вăхăтра МТС дирекцийĕ ĕçрен пăрахса кайнă трактористкăсемпе трактористсене тепĕр хут пухса вĕрентме тытăнчĕ.

Машинно-тракторнăй станцисен ĕçĕнче трактор бригадисен бригадирĕсен ролĕ питех те пысăк. Анчах кунта бригадирсем те тăтăшах улшăнса тăнă. 1938 çулти 6 бригадиртан халĕ пĕри те ĕçлемест. 1940 çулта 10 бригадир пулнă, хальхи вăхăтра вĕсенчен 6 çын кăна юлнă.

Кадрсене—бригадирсене, вĕсен помощникĕсене, трактористсемпе трактористкăсене куллен пулăшса пырсан, ĕçлеме кирлĕ условисем туса парсан МТС хăйĕн планне ăнăçлăн тата пысăк пахалăхпа тултарма пултарать. Машинно-тракторнăй станцинче 2—3 çул хушши пĕр улшăнмасăр ĕçленĕ трактористсем нормăна ытлашшипех тултараççĕ, ĕçе пахалăхлă тăваççĕ, техникăна лайăх пĕлеççĕ. Махмутов, Багаудтинов, Фомина, Денисов, Винайкин трактористсем иртнĕ çулта хăйсен нормисене 150—180-шар процент тултарса пычĕç. Долгов юлташ бригади трактористсемпе ĕçлемелли плана 122 процент тултарнă.

Чылай çулсем хушши ĕçленĕ трактористсем ремонт вăхăтĕнче те паха тĕслĕхсем кăтартаççĕ. Пирĕн МТ Станцинче тракторсене юсасси начар пырать теме çук. Январĕн 30-мĕшне юсамалли 34 трактортан 28 трактора юсанă. Пĕтĕм Союзри XVIII партконференци уçăлнă тĕле тракторсене юсаса пĕтерессишĕн кĕрешÿ анлăн сарăлса пырать.

Юлашки вăхăтра Шăмăршă машинно-тракторнăй станцинче кадрсемшĕн тăрăшасси, вĕсене ĕçре пулăшасси вăйланчĕ темелле. Халĕ трактористсен техникăллă пĕлÿлĕхне ÿстерес тĕлĕшпе ятарласа организациленĕ кружок ĕçлет. Мĕнпур трактористсене аттестаци витĕр кăларатпăр.

А. ПЛАТОНОВ.

МТС директорĕн политика енĕпе ĕçлекен заместителĕ.

10 пин тенкĕ тупăш илнĕ

ОКТЯБРЬСКОЕ. Энĕш-Кăршкари Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз иртнĕ çулта 2 гектар çинче хăмла лартса тунă. Çак участокри хăмлана сутса колхоз 10 пин тенкĕ тупăш илнĕ.

М. ОРЛОВ.

Вăрлăхсене протравить тăвасси

Акма вăрлăхсем хатĕрленĕ чухне тасатнисĕр, мĕнле шăтнине тĕрĕслени-сĕр пуçне тата вĕсене протравить тăвас ĕç çине те тимлĕн çавăрăнса пăхмалла. Тулă, сĕлĕ, урпа, вир тата ыраш пĕрчисем çийĕнче (тулăпа урпа пĕрчисем ăшĕнче те) тĕрлĕрен чирсен зародышĕсем пур. Çавнашкал чирсенчен, вăрлăхсенчен ерекен чирсенчен пĕри вăл — вутпуççи пулса тăрать.

Вутпуççи ерни пур районсенче те пĕр мар. Улатăр, Вăрнар, Куславкка, Комсомольский, Кувакино, Первомайский, Чкаловский тата Шăмăршă районĕсенче сĕлĕ çинче вутпуççи сахалтарах сарăлнă. Октябрьский, Ишлей, Советский, Сĕнтĕр тата ытти районсенче сĕлĕ çинче вутпуççи вăйлăн сарăлнă.

Ишлей районĕнче «Диппе» сортлă сĕлĕ 11 процент, «Московский А—315» текен сортлă сĕлĕ 17 процент, Советский районра — «Диппе» — 12,4 процент, Октябрьский районра — «Диппе» сĕлĕ акнă лаптăксем 14,5 процент вутпуççиллĕ пулнă.

Республикăри, Кувакино, Шăмăршă районĕсене кĕртмесĕр, ытти мĕнпур районсенче сĕлĕ вăрлăхĕсене вутпуççи чирĕ пысăк хисеппе ернĕ. Ишлей районĕнчи «Большевик» колхозра 33 гектар çинчи сĕлĕ (13,5 процент) вутпуççиллĕ пулнă пулсан, 1940 çулта вутпуççиллĕ участок 56 гектар (16,7 процент) шутланнă. Çакăн пек примерсем ытти районсенче те нумай.

Çапла вара Чăваш республикинче сĕлĕ вутпуççиллĕ пулни çултан-çулах ÿссе пырать. Ытти культурăсем тĕлĕшпе те ĕçсем чаплах мар. 1940 çулта хытă тата тусанлă вутпуççи сарăлнă пирки 10 пин пăт ытларах урпа, 8 пин пăт ытларах вир, 5 пин пăт ытларах ыраш пуçтарса илеймен.

Çакна манма юрамасть, вутпуççи колхозсенче таса, сортлăх вăрлăх фончĕсем тума чăрмантарать.

1938 çулта колхозсенче тĕштырă акнă лаптăксене апробаци тунă чухне 8213 гектар (7,76 процент), 1939 çулта—14058 гектар (9 процент) тата 1940 çулта — 17649 гектар (14,4 процент) бракланă.

Вутпуççине хирĕç кĕрешнĕ районсенче тĕштырă лаптăкĕсене сахал бракланă. Сортлă тĕштырăсен лаптăкĕсене бракланă пирки республикăри чылай колхозсенче хаклă йышши сортсене рядовой разрядсене куçарнă. Вутпуççисем сарăлнине пула браклани тата вăрлăхсене улăштарас тĕлĕшпе ĕç вăйне усăсăр пĕтерет.

Иртнĕ çулта хăшпĕр колхозсенче вăрлăхсене начар пахалăхпа протравить турĕç е уйрăм колхозсенче пачах протравить тумарĕç. Çакă вăл райçĕрĕç пайĕсен, МТС-сен тата колхозсен руководителĕсем ĕçе ертсе, контроль туса пыманнинчен, протравить тумалли техникăна пăхăнманнинчен килнĕ.

1940 çулта колхозсем Сельхозснаб складĕнчен илнĕ формалин начар пахалăхлă, хăватсăр пулнă. Колхозсем çавăн пек формалина илнĕ хыççăн, хĕрĕх процентлă формалин, тесе ун çине шыв ярса хутшăнтарнă. Çапла вара вăрлăхсене протравить тума хатĕрленĕ формалин шĕвекĕн хăвачĕ 2—3 хут каярах пулнă. Çавăнпа вăл вăрлăхсене протравить тусан кирлĕ пек усă парайман.

Протравить тунă хыççăн вăрлăхсене купара тытса тăрассине те хăшпĕр çĕрте пăхăнман. Çаксем пурте иртнĕ çулта сĕлĕ вăрлăхне протравить туни кирлĕ пек усă парайманнине кăтартса параççĕ.

Формалинпа протравить туни усă патăр тесен çак ĕçе пысăк пахалăхпа тата пĕлсе ирттерни кирлĕ. Вăрнар районĕнчи Кольцовкăри Сталин ячĕпе тăракан колхозра вăрлăхлăх акнă 22,3 гектар сĕлĕ çинче вутпуççи 0,1 процент анчах пулнă. Ытти 273 гектар сĕлĕ çинче вутпуççи 0,22 процент çеç сарăлнă. Булатовăри колхозра 14 гектарлă лаптăк çине вăрлăхлăх акнă сĕлĕ çинче вутпуççи 0,02 процент пулнă, ытти лаптăксем çинче вара вутпуççи пачах пулман.

Вутпуççине хирĕç кĕрешекен колхозсене темĕн чухлех кăтартса пама пулать. Вĕсен ĕç ăнăçлăхĕ протравить тăвассине пысăк пахалăхпа ирттернинчен, правилăсене тĕрĕс пăхăнса ĕçленинчен килет.

Термически текен майпа тулăпа урпа вăрлăхĕсен тусанлă вутпуççине пĕтерес шутпа протравить тăваççĕ. Мĕншĕн тесен тусанлă вутпуççин кăмписем вăрлăхсен тĕшши ăшĕнче пулаççĕ, çавăнпа вĕсене химиллĕ япаласем (формалин, АБ тата ПД препаратсем) пĕтерме пултараймаççĕ.

1940 çулта çурхи тулăсем акнă мĕнпур лаптăкран 90 процентĕ, урпа лаптăкĕнчен — 47 процентĕ тусанлă вутпуççиллĕ пулнă.

Термически майпа протравить тăвасси, пысăк усă парать пулсан та, вăл пирĕн республикăри колхозсенче анлăн сарăлман. Хăшпĕр çĕрте ирттереççĕ, анчах вĕсем кирлĕ результатсемех параймаи. Республикăра термически майпа протравить тумасăр акнă çурхи тулă çинче 1,24 процент вутпуççи пулнă пулсан, протравить тунă çĕрте — 0,76 процент пулнă. Чылай колхозсенче çак ĕçе пахалăхлă, правилăсене пăхăнса ирттерме тăрăшман, райçĕрĕç пайĕсемпе машинно-тракторнăй станцинчи агрономсем енчен конкретлă ертсе пыни пулман. Кусемсĕр пуçне ĕçе лайăх пĕлекен кадрсем çителĕксĕр пулнă.

Хăшпĕр колхозсенче вăрлăхсене пĕçертесрен хăранипе шыв температурине чакарнă. Вăрлăхсене протравить тумалли шыв Цельсипе 52—53 градус вĕри кирлĕ пулсан, протравить тăвакансем çакна пăхăнман.

Кадрсене лайăх вĕрентсе хатĕрленĕ тата протравить тăвас ĕçе тĕрĕс туса пынă çĕрте паха результатсем пулнă. Сăмахран, Улатăр районĕнчи Сталин ячĕпе тăракан колхозра 12 гектарлă лаптăк çинчи вăрлăхлăх акнă çурхи тулăн тусанлă вутпуççине йăлтах тасатнă. «Путь Ильича» колхозра термически майпа протравить тунипе çурхи тулă 0,6 процент кăна вутпуççиллĕ пулнă. Шупашкар районĕнчи Молотов ячĕпе тăракан колхоз протравить тунипе 1940 çулта çурхи тулăн тусанлă вутпуççине пĕтĕмпех пĕтерне темелле, вутпуççи мĕнпурĕ те 0,01 процент çеç пулнă.

Асăннă колхозсем протравить тумалли правилăсене тĕплĕн пăхăнса ĕçленĕ. Опытсем кăтартса панă тăрăх, пирĕн Чăваш республикинчи колхозсенче термически майпа протравить тăвас ĕçе ăнăçлăн пурнăçа кĕртсе пыма пулать.

Хытă вутпуççине хирĕç кĕрешес тĕлĕшпе колхозсем иртнĕ çулта вăтам ĕçлерĕç. Çапах та вăрлăхсене типĕлле протравить тăвас майпа колхозсем туллин усă курмаççĕ-ха. Нумай чухне типĕлле протравить тунă чухне те правилăсене пăхăнмаççĕ.

Чăваш республикинче хытă тата тусанлă вутпуççисене пĕтерме пысăк майсем пур. Çавна май уйрăм райçĕрĕç пайĕсемпе машинно-тракторнăй станцисен руководителĕсем тата агрономсем енчен протравить тăвас ĕçе хакламаннине пĕтермелле. Пур колхозсен те вăрлăхсене протравить туса акма тăрăшмалла. Вырăнсенче работниксен квалификацине ÿстермелле. Колхозсенче протравить тумалли машинăсем, уйрăмăнах, типĕлле протравить тумалли машинăсем çителĕклĕ пулмалла. Купасенче, ещĕксенче типĕлле протравить тума чăрмалла.

Çавăн пекех вăрлăх участокĕсем çине акма тулăпа урпа вăрлăхĕсене термически майпа протравить тăвассине анлăн сарса пымалла.

Райçĕрĕç пайĕсемпе машинно-тракторнăй станцисем çумĕнчи кĕске вăхăтлăх курссенче вĕрентсе, колхоз кадрĕсене хатĕрлемелле, кирлĕ оборудованисене, инвентарьсене тата вăрлăхсене типĕтме çуртйĕрсем хатĕрлемелле. Вăрлăхсене термически майпа протравить тунă вăхăтра республикăри мĕнпур агрономсен çав ĕçе хутшăнмалла, колхозсене техникăллă пулăшу парса тămалла.

Н. ТУРАЕВ.

Чăвашсен ялхуçалăх институчĕн доценчĕ.

Таса вăрлăхшăн кĕрешĕве вăйлатмалла

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Февралĕн 5-мĕшĕнче ВКП(б) райкомĕ хăйĕн ларăвĕнче районра вăрлăх тасатас, сортлă вăрлăх улăштарса вăрлăх сортне çĕнетес ĕç мĕнле пынине пăхса тухрĕ. Районра малта пыракан «Волга», «Новое хозяйство», «Искра», «Исаково», «Синьял», «Шимар», «Индустрия» колхозсем вăрлăх фончĕсене пĕтĕмпех сортласа хунă. Ку колхозсем вăрлăх сорчĕсене улăштарса çĕнетес ĕçе те тăрăшса туса пыраççĕ. Пăрça йышши культурăсене алăпа суйласа кондицине ларакан тунă. Коммунистсем ертсе пыракан «Красная звезда», «Калиновка» колхозсем (председателĕсем Волковпа Ульев юлташсем) таса вăрлăхшăн большевикла кĕрешеççĕ. Вĕсем мĕнпур вăрлăха ик-виçĕ хут сортласа триер витĕр кăларса, акма юрăхлă кондицине çитернĕ.

Анчах, пĕтĕмĕшпе илсен, районра вăрлăха тасатассишĕн кĕрешÿ çителĕксĕр пырать-ха. Акма кирлĕ вăрлăхран 16 пин центнер (69 процент) çеç сортланă. Вăрлăх сортне çĕнетес плана 52 процент, районри колхозсем хушшинче улăштарассине 8 процент çеç пурнăçланă. Хăшпĕр колхозсем ку ĕç çине тимсĕррĕн пăхаççĕ. Войков ячĕпе тăракан тата «Партизан» колхозсем ку тарана çитсе те пĕр килограмм та улăштарман. Çĕньялти Чапаев ячĕпе тăракан, Байсубинри Молотов ячĕпе тăракан колхозсем паянхи кун та клевер вăрлăхне çапман.

Колхозсен тасатнă вăрлăха лабораторинче тĕрĕслеттерес ĕç тÿсме çук çителĕксĕр пырать. Районра 97 колхозран 10 колхозĕ паянхи куна çитсе те пĕр образец та тăратман. Красноармейскри «Победа», Ешкилтри «Красный богатырь», Медикасси ялсоветĕнчи «Муравей», «2-ая пятилетка» колхозсем пĕр образец та тăратман. Кунсăр пуçне 12 колхоз 7—8 тĕслĕ культурăран пĕрер образец çеç тăратнă. Кутутра «Комбайн», Именкасси ялсоветĕнчи «Коминтерн» т. ыт. колхозсем пĕрер культурăран çеç образец тăратнă. Çак колхозсенче вăрлăх тасатасси пит начар пырать.

Вăрлăх тасатнă чухне пахалăх çине уйрăмăнах çавăрăнса пăхмалла. Нумай колхозсем çакăн çине çавăрăнса пăхмаççĕ-ха. Районри лабораторинче анализ тунă хыççăн 10570 центнер вăрлăхран 4699 центнер кондицине ларманни палăрнă. Вăл 44,5 процент вăрлăх акма юрăхсăррине пĕлтерет. Сăмахран, «Красный восток» колхозра пăрça вăрлăхĕнче нÿрлĕх 19,9 процент, шăтас пултаруллăхĕ 72 процент çеç пулнă. Çакăн пек тĕслĕхсем татах та нумай.

ВКП(б) райкомĕ çак çитменлĕхсене пĕтерес тĕлĕшпе райçĕрĕç пайĕ, МТС, контрольно-семенной лаборатори работникĕсем çителĕксĕр ĕçленине палăртса, партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ уçăлнă тĕле вăрлăх тасатас, улăштарас ĕçе пĕтĕмпех вĕçлеме хушса хăварчĕ.

Л. КОНСТАНТИНОВ.

Начар хатĕрленеççĕ

ÇĔРПУ. (**Хамăр корр.**). Тутарла-Кăнаш ялсоветне кĕрекен «Клим Ворошилов», «КИМ», Первомайский ялсоветне кĕрекен «Ильич» колхозсем çуракине тухма хатĕрленсе çитнĕ. Çуракине тĕплĕн хатĕрленсе çитессишĕн колхозсемпе бригадăсем хушшинче ăмăрту сарăлса пырать. Февралĕн 1-мĕшне районĕпе илсен юр тытмалли плана 92 процент тултарнă, 9.245 гектар çинче юр тытнă. Минераллă удобренисем кÿрсе килмелли плана пĕтĕмпех пурнăçа кĕртнĕ.

Пĕтĕмĕшпе илсен, çуракине хатĕрленесси иртнĕ çулхинчен нумай лайăх пырать. Анчах та пур колхозсем те мар кирлĕ пек ĕçлеççĕ-ха. Иваново ялсоветĕнчи «Правда», Лĕпсер ялсоветĕнчи «Коснария», Сĕньял ялсоветĕнчи Чапаев ячĕпе тăракан колхозсенче вăрлăх сортлас, машинăсем юсас, удобрени турттарса килес ĕçсене начар организациленĕ.

Куллен кирлĕ таварсем туса кăларасси ÿсет

Юлашки 5—6 çул хушшинче Çĕмĕрле районĕнче ĕççыннисене куллен кирлĕ таварсем туса кăларасси чылай ÿсрĕ. Ку тĕлĕшпе çĕнĕрен темиçе промысла артелĕ, пĕчĕкрех фабрикăсемпе заводсем туса лартнă. Малтан ĕçлекен предприятисем çумĕнче çĕнĕ цехсем организациленĕ.

Пирĕн районри вырăнти промышленность халĕ кирпĕч, черепица, çĕтел-пукан, катка-пичке, урапа-çуна, ат-пушмак, кĕпе-йĕм, куçкĕски, квас, морс, ситро, брага, кондитерски япаласем т. ыт. те туса кăларать. Иртнĕ çулта кăна вăл куллен кирлĕ таварсем пĕр миллион тенкĕлĕх ытла туса кăларнă.

Кирпĕч завочĕ малтанхи çулсенчех çителĕксĕр ĕçленĕ. Юлашки çулсенче вăл чылай ÿсрĕ, механизациленчĕ. 1939 çулта вăл пĕр миллион штука кирпĕч туса кăларнă пулсан, иртнĕ çулта 1.240 пин кирпĕч тунă. Кăçал завод коллективĕ миллион çурă кирпĕч туса кăларма пулать.

Кондитерски, квас завочĕсем те иртнĕ çулта начар мар ĕçлерĕç, плана ирттерсе тултарчĕç. Кондитерски фабрика ĕç тухăçлăхне хăпартса ĕçленĕ май çулталăк хушшинче 393 пин тенкĕ ытла тупăш илнĕ.

Вырăнти промышленность предприятийĕсен руководителĕсен умĕнче халĕ татах та пысăк задачăсем тăраççĕ. Иртнĕ çулсенче вĕсем çĕршыва темиçе миншер тенкĕлĕх продукци пачĕç пулсан, кăçал вара татах та ытларах кăларассишĕн вăйа хурса ĕçлемелле. Пирĕн задача—ĕççыннисен ыйтăвне кирлĕ таран тивĕçтерсе пырасси пулмалла. Ку енĕпе куллен кирлĕ таварсем кăларассине ÿстермелле, çĕнĕрен производствăсем, мастерскойсем, предприятисем организацилемелле.

Чăн та, эпир СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ кăçалхи январĕн 9-мĕшĕнче кăларнă постановленине пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе пысăк ĕçсем тума пултаратпăр. Пирĕн условисем çителĕклĕ. Кондитерски фабрика конфет, премĕк кăна мар, тата çырласенчен чылай япаласем туса кăларма пултарать. Кунта хурт-хăмăр ĕрчетме май пур. Паланри катка-пичке завочĕн иртнĕ çулта 74 тĕслĕ продукци туса кăлармалла пулнă. Чылайĕшне пурнăçланă, анчах хăшпĕр ассортиментсем тăрăх пачах çителĕксĕр ĕçлечĕ. Кăçал завод коллективĕ иртнĕ çулхи çитменлĕхсене пĕтерме пулчĕ тата çĕнĕ производствăсем уçрĕ. Халĕ вăл йĕлтĕр, хулăран çыхса корзинкăсем, арчасем тăвать т. ыт. те.

Квас завочĕ те çĕнĕ производствăсем уçма пултарать. Çитес вăхăтрах кунта шампански эрех тума тытăнмалла тата 30 пуç сысна тăрантарма пуçлаççĕ.

Ку вăл районри промышленность предприятийĕсем енĕпе çеç. Тата ытти артельсемпе производствăллă мастерскойсем татах та темĕн чухлĕ тĕрлĕ тĕслĕ продукци туса кăларма пултараççĕ. Пĕр сăмахпа каласан, пирĕн районра ĕççыннисене куллен кирлĕ япаласем çителĕклĕ таран туса кăларма пултаратпăр. Ун çинчен январĕн юлашки кунĕсенче Çĕмĕрлери предприятисен руководителĕсен канашлăвĕнче те лайăхах кăтартса пачĕç.

Хальхи вăхăтра фабрикăсемпе заводсенче, артельсемпе мастерскойсенче производствăллă çĕнĕ çĕкленÿ сарăлса пырать. Кашни коллектив Пĕтĕм Союзри XVIII партконференцине чаплă парне хатĕрленипе кĕтсе илессишĕн кĕрешет. Çак кĕрешÿре районри промышленность чылай паха тĕслĕхсем кăтартрĕ те ĕнтĕ. Унăн системине кĕрекен предприятисем пурте январь уйăх планне ирттерсе тултарчĕç. Акă, ĕçмелли япалсем тăвакан завод (директорĕ Маймасов юлташ) уйăх планне 170 процент ытларах, кондитерски фабрика (директорĕ Барамышников юлташ) 110 процент, Паланри катка-пичке завочĕ (директорĕ Патеров юлташ) икĕ уйăх планне 97 процент тултарчĕç т. ыт. те.

Предприятисенче ĕç тухăçлăхне ÿстерсе пырас, продукци пахалăхне лайăхлатас тĕлĕшпе çĕнĕ стахановецсем ÿсе çитĕнеççĕ. Кашни рабочин ĕçри хастарлăхĕ, активлăхĕ ÿсет. Сахал-и халь икшер-виçшер норма ирттерсе тултаракансем! Январь уйăхĕнчи итогсем пирĕн предприятисем продукци пахалăхне лайăхлатса пыни çинчен те уççăнах кăтартса параççĕ.

Анчах тунă ÿсĕмсемпе лăпланни пулмалла мар. Кашни предприяти коллективĕн кулленхи ĕçре çĕнĕ çитĕнÿсем тăвассишĕн кĕрешмелле. Ĕççыннисем валли куллен кирлĕ таварсем çителĕклĕ таран тата пысăк пахалăхпа туса кăларасси — çакă пулать пирĕн умра тăракан задачăсенчен пĕри.

А. ЮРЧКОВ.

Çĕмĕрле райсовет исполкомĕн вырăнти промышленность пайĕн вăхăтлăх заведующийĕ.

* * *

Потребкооперацисен хатĕрлев оргăнĕсен ĕçĕсене çĕнетсе урăхлатмалла

Суту-илÿ тунисĕр пуçне потребкооперацин тата хамăрăн промышленноçа кирлĕ чухлĕ ялхуçалăх продуктисем, çавăн пекех чĕртаварсем хатĕрлемелле. Пирĕн республикăра хатĕрлекен ялхуçалăх продуктисемпе чĕртаварсен ячĕсем çĕре яхăн шутланаççĕ. Çакăн пек нумай енлĕ хатĕрлев ĕçне кулленех ертсе пымалла.

Чăваш республикинче сельпосемпе горпосем 161. Вĕсенче кашнинчех заготовкăсем енĕпе ĕçлекен уйрăм çынсем пур. Вĕсем сельпо председателĕсен заместителĕсем пулса тăраççĕ. Вĕсен ĕнтĕ ялхуçалăх продуктисемпе чĕртаварсем хатĕрлес тĕлĕшпе ĕçлес пулать.

Чăннипе илсен, нумай çĕрте сельпо председателĕсен заместителĕсем заготовкăсем енĕпе питĕ сахал ĕçлеççĕ, сельпо председателĕсем вара вĕсемпе тĕрĕс мар усă кураççĕ. Красноармейский районри 5 сельпора пĕр заместитель те хăйсене тÿррĕмĕн тивекен ĕçпе ĕçлемеççĕ. Упи сельповĕнче правлени председателĕн заместителĕ Андреев кассир вырăнĕнче, Шетмĕ сельповĕнче Гордеев тĕрлĕрен таварсем туянас тĕлĕшпе ĕçлет.

Ку çеç те мар. Райпотребсоюз (председателĕ Сергеев) çичĕ çул хушши Заготконторăн чĕртаварсен склачĕн заведующийĕ пулса ĕçленĕ специалиста таварсем туянас тĕлĕшпе ĕçлеме райпотребсоюза куçарнă. Çакă ĕнтĕ Красноармейский райпотребсоюзĕ заготовкăсем енĕпе начар ĕçленине аван кăтартса парать. 1940 çул хушшинче райпотребсоюз хăйĕн ларăвĕнче сельпо председателĕсен заместителĕсен отчечĕсене пĕрре те итлемен. Вĕсене никам та тăтăклăн ертсе пыни çук.

Çапла ĕçленипе 1940 çулта Красноармейский райпотребсоюзĕ ялхуçалăх продуктисемпе чĕртаварсем хатĕрлемелли плансене тултараймарĕ.

Сельпосен ĕçĕсене, уйрăмах заготовка ĕçне лайăхлатас шутпа Чăвашпотребсоюз 1940 çул пуçламăшĕнчех кашни сельпо валли лаша илме хушнăччĕ. Çулталăк иртрĕ, анчах Красноармейский районри нихăш сельпо та лаша туянман. Çав вăхăтрах райпотребсоюз руководителĕсем: «парăр пире машина, машинăсăр ĕç чарăнса тăрать», тесе кăшкăрма ÿркенмеççĕ.

1940 çулти январь уйăхĕнче Чăвашпотребсоюз сельпо председателĕсен заместителĕсен квалификацине ÿстерес шутпа икĕ уйăхлăх курс ирттерчĕ. Красноармейский райпотребсоюз çав курса çын пачах ямарĕ.

Кăçал февралĕн пĕрремĕшĕнчен пуçласа председательсен хатĕрлев енĕпе ĕçлекен заместителĕсен икĕ уйăхлăх курсĕ ĕçлеме тытăнать. Апла пулсан та Красноармейский райпотребсоюзĕ каллех çын яма хатĕрлемен.

А. СУДАКОВ.

ХАСТАРЛĂХ

Иртнĕ çулла «Осоавиахим» колхозра сысна çури чирленĕ: апат та çимест, шыв та ĕçмест, йăнăшса çеç выртать. Мĕн пулнă? Мĕнле сыватас?

Елчĕкрен ветврача, Улендеев юлташа, чĕнтереççĕ. Калас пулать, колхозниксем, пĕтĕм районĕпе тенĕ пекех, Улендеев юлташа питĕ юратаççĕ. Вăл нумай вĕреннĕ çын, ăна шанаççĕ вĕсем, вăл час-часах колхозсене тухса сÿрет, лекцисем, калаçусем туса ирттерет, тĕрлĕрен канашсем парать вĕсене.

— Сысна çурине темĕскер пулчĕ. пырса пăхăр-ха, Александр Иванчă, — тенĕ сысна ферминче ĕçлекен колхозник.

Александр Ивановичпа чĕнме пынă колхозник васкаса «Осоавиахим» колхоза каяççĕ. Пăхаççĕ—сысна çури вĕсем пыриччен вилсе кайнă. Мĕнле чирпе вилнĕ?

Ветврачăн çавна пĕлес пулать, мĕншĕн тесен çав чирпех ытти сыснасем те чирлесе вилме пултараççĕ. Сăнаса пăхсан, ÿпке-пĕвер чирĕпе вилнĕ пек туйăнать. Тепĕри пулсан çапла каламалла та, каялла каймалла çеç. Воспаление легких—урăх нимĕн те мар.

Анчах Улендеев юлташ ун пек çын мар, вăл нумай пĕлнĕçемĕн тата ытларах пĕлме тăрăшать. Аса илет вăл: нумай пулмасть унччен «Советская ветеринария» ятлă журналта профессор Шульц статьинче выльăхсем халиччен асăрхаман çĕнĕ чирпе чирлени çинчен, ăна уколпа сыватма май пурри çинчен çырнă пулнă. Чирĕнчен чăнахах тĕлĕнмелле мĕн: шĕрĕлченсем ÿпкене вырнаçса ĕрчеççĕ те, выльăх вара, ÿпке, шыçă чирпе чирленĕ пек ÿсĕрсе, сывлайми пулса вилет.

— Касса пăхас пулать,—тет Улендеев юлташ. Сысна çурине касса пăхсассăн чăнахах унăн ÿпкинче, бронхăсенче шĕрĕлченсен йăвине тупать. Нумаях та вăхăт иртмест, çав колхозрах тата 12 сысна чирлеççĕ.

— Çук,—тет вăл,—тем каласан та, çав пĕркунхи чир ку, ÿпке воспаленийĕ мар. Укол тăвас пулать.

Ун пек укол тума ăна Ветеринарнăй институтра вĕрентмен, мĕншĕн тесен вăл чир пуррине профессор Шульц та 1936 çулта çеç сăнаса пĕлнĕ. Уколне пит пĕлсе, сыхлавлă тумалла пулнă. Ытти уколсене тунă чухне ÿт ăшне шприц кĕртеççĕ те, ямалли эмеле яраççĕ. Ку укола апла çеç тумалла мар пулнă, эмеле чирлĕ выльăхăн ÿпкинчи трахея ăшне кĕртсе ямалла пулнă. Вăл çеç те мар-ха. Малтан, эмел яриччен, выльăхăн çав труба тăрăх сывлăшĕ тухнипе тухманнине шăрпăк çутса, е çунакан çурта çутса сăнамалла пулнă. Пĕр йăнăшмасăр чи кирлĕ вырăна укол тăвас тесен практика кирлĕ, урăхла каласан, хăнăху кирлĕ пулнă. Халиччен ун пек чирпе чирленине никам та курман-ха, халиччен Улендеев юлташ та ун пек укол туса пăхман. Мĕн тăвас? Сыснасене укол тумаллах, сыснасене сыватмаллах.

Пĕр-ик кун каялла «Октябрь» колхозăн выльăх масарне ăнсăртран вилнĕ сысна çурине пытарнă пулнă. «Осоавиахим» колхозпа «Октябрь» колхоз хушши мĕнпурĕ те 2 километр çеç. Улендеев юлташ пĕр колхозникпа выльăх масарĕ çине каять те икĕ кун çĕр айĕнче выртса çĕрме пуçланă шăршлă сысна çурине чавса кăларать. Çавăн çинче укол тума вĕренет. Унтан вĕсем «Осоавиахим» колхоза каялла пыраççĕ те чирлĕ сыснасене укол тума пуçлаççĕ. Кайран çав сыснасем пурте сывалаççĕ.

Нумаях та вăхăт иртмест, Улендеев юлташа Ново-Чуринскри ăратлă сыснасен фермине чĕнтереççĕ. Сысна аçи чирленĕ, аран сывласа выртать.

— Сывалас çук, вилетех ку сысна, аран сывлать,—теççĕ колхозниксем, — нумай пулмасть çак чирпех пĕри вилсе выртрĕ.

Улендеев юлташ сысна аçи мĕнле чирпе чирленине сисет. Укол тăвать те вилес пек выртакан сысна пĕр-ик кунран сывалать.

Халĕ сыснасене çав чирпе сывмарлансанах укол туса сыватаççĕ.

Кашни ĕçĕн хăйĕн меслечĕ пур. Ĕçе чĕререн юратса, кирлĕ таран пĕлсе ĕçлесен çеç, ĕç ăнса пыма пултарать.

Александр Иванович Улендеев юлташ 1915 çулта Каштек ялĕнче (Тутар республики), чухăн хресчен çемьинче çуралнă. 1929—30 çулсенче Хусанта ачасен çуртĕнче пурăннă. 1938 çулта Ветеринарнăй институтран вĕренсе тухсанах ăна Елчĕк районне Ветеринарнăй лечебницăна ĕçлеме янă. Çапла ĕнтĕ вăл ветврач пулса ĕçлеме пуçланине виççĕмĕш çул çеç-ха, практика сахалтарах, анчах çапах та вăл, хăшпĕрĕнчен илсен, ытти вуншар çул ĕçленĕ ветврачсенчен те ирттерет. Чи малтан вăл активлă общественник, колхозсене çÿресе лекцисем, докладсем, калаçусем туса ирттерет. Иртнĕ çулхине вĕсем ветфельдшер Никитина, Амасев тата Скворцов юлташсемпе 52 лекци вуланă, вĕсене виçĕ пин ытла çын пырса итленĕ. Вĕçĕмренех райхаçата статьясем, заметкăсем çырса тăрать. Халăх массипе тачă çыхăнса ĕçлесен ĕç ăнса пырассине лайăх пĕлет Александр Иванович. Унăн ĕмĕчĕ—кашни колхознике ветсанитартан кая мар вĕрентесси, выльăх-чĕрлĕх чирĕсене тĕппипех пĕтересси.

Статистика кăтартнă тăрăх вăл икĕ çул хушшинчех калама çук пысăк çитĕнÿсем тунă. Улендеев юлташ профилактикăллă мероприятисене вăхăтра туса пыма тăрăшать. Сибирски язва чирĕнчен сыхлас тĕлĕшпе вăл пĕтĕм районĕпе выльăх-чĕрлĕхсене прививкăсем туса тухнă.

Елĕк çывăхра ниçта та лаборатори пулман, халĕ исследовани тăвас пулсан тÿрех Патăръелне, хăш чухне Шупашкара яраççĕ.

Вĕсем тăрăшнипе икĕ çул хушшинче чума чирпе пĕтĕмпех пĕтерне. Çавăн пекех, лашасем те халĕ сап чирĕпе чирлемеççĕ.

Эпир Александр Ивановичпа амбулаторинче калаçса ларнă вăхăтра телефон чанкăртатрĕ. Ветфельдшер Герасимов юлташ Таябаран сведенисем парать: çавăн чухлĕ прививка, çавăн чухлĕ укол тунă, çав-çав ялта лекцисем туса ирттернĕ. Тата «Хунав» колхозра пĕр кĕсре вăхăтсăр хăм пăрахнă, мĕнрен пулнине тишкĕреççĕ. Пĕлсенех телефонпа пĕлтерме пулчĕ Герасимов юлташ. Улендеев юлташ телефонпах ăна ик-виç тĕрлĕ васкавлă ĕç хушрĕ, кирлĕ канашсем пачĕ.

Хăй çамрăк пулсан та Александр Ивановичăн авторитечĕ пысăк. Парти райкомĕнче те унăн тава тивĕçлĕ ĕçĕсене аван пĕлеççĕ, ăна хисеплеççĕ. Райком секретарĕ Сапаркин юлташ районри паллă, хастарлă çынсем çинчен калаçма пуçласанах, чи малтан Улендеев юлташа аса илчĕ.

— Молодец, çавтери тăрăшса ĕçлет,— терĕ вăл ун çинчен.—Кайса калаçса пăхăр-ха, хăвăрах курăр акă,—хушса хучĕ Сапаркин юлташ.

Пĕрмаях лайăх ĕçленĕшĕн 1940 çулта ăна Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкине янă, 1939 çулта вăл экскурсант пулса кайса килнĕ.

Кирек кампа калаçса пăхсассăн та пурте унăн ĕçне ырлаççĕ, хăйне питĕ мухтаççĕ.

— Александр Иванчă пек тăрăшакан ветврач пирĕн халиччен пулман,—теççĕ колхозниксем.

Вăл çакна аван astăвать: выльăх-чĕрлĕхсем тĕрлĕрен чир-чĕрсемпе ан чирлеччĕр тесен, выльăх-чĕрлĕхе лайăх пăхса ÿстерес тесен, вĕсем яланах сывă та мăнтăр пулччăр тесен профилактика енĕпе ытларах ĕçлемелле. Çавăнпа та вăл кашни колхозри выльăх-чĕрлĕхе вăхăтра прививкăсем тăвать, колхозниксене зоотехникăпа ветеринари ĕçне кирлĕ таран вĕрентме тăрăшать, çавăн çинчен статьясем çырать.

«Халĕ кашни колхозра тенĕ пекех ик-виçшер ферма пур. Выльăх-чĕрлĕхсен йышĕ тата тухăçлăхĕ ÿссе пырать. Çакă фермăсенче ĕçлекенсене зоотехникăпа ветеринарине лайăх пĕлме хушать.

Нумайрах пĕлес тесен—вĕренес пулать. Вĕренме мĕнпур майсем пур. Кашни колхозрах халĕ стахановла шкулсем тата агрокружоксем ĕçлессĕ. Çак шкулсемпе агрокружоксем çумĕнче зооветкружоксем туса зоотехникăпа ветеринарине çине тăрсах вĕренмелле. Кашни колхозрах зооветкружок пултăр, специалистсен вырăнĕ—колхозсенче—акă пирĕн лозунг, кăна эпир халех пурнăçламалла» тесе çырнă вăл райхаçатăн 104-мĕш номерĕнче. Хăй вăл ку тĕлĕшпе те лайăх пример кăтартса пырать.

Колхозсенчи зооветкружоксен ĕçне йĕркелесе çирĕплетес тесе Улендеев юлташ вĕсем валли примерлă плансем тăвать. Çав планра мĕнпурĕ вунпĕр тема пăхнă, вĕсене 50 сехетре вĕренсе тухмалла.

Планра колхозри выльăх-чĕрлĕхе хĕл каçарасси çинчен, выльăх апачĕпе выльăхсене тăрантарасси çинчен, выльăх-чĕрлĕх енĕпе ĕçлекен бригадăсене организацилесе вĕсенчи ĕç нормисене çирĕплетесси çинчен, пĕтĕ выльăхсене пăхасси тата çамрăк выльăхсене çитĕнтересси çинчен, выльăх-чĕрлĕхсене чир-чĕрсенчен сыхласси çинчен тата ытти çавăн пек ыйтусене палăртнă. Практикăллă ĕçсенчен çав темăпа çакна палăртнă: кĕтÿ çÿремелли вырăнсене пăхса тухасси, вĕсене тасатасси, кĕтĕве кăларас умĕн выльăхсен сывлăхне тĕплĕн пăхса тухасси т. ыт. те.

Çак примерлă план тăрăх кашни колхозри зооветкружокра райçĕрĕç пайĕнче ĕçлекенсем, ветврачсем, ветфельдшерсем тата ытти специалистсем пĕрмаях лекцисем, докладсем, калаçусем туса ирттереççĕ. Тăрăшса ĕçленĕшĕн районри ветеринарнăй лечебницăн старший ветврачне А. И. Улендеев юлташа колхозниксем чĕререн ырă сунаççĕ, пурте ун пек хастарлă ĕçлесе, зооветкружоксенче вĕренсе выльăх-чĕрлĕхсен чир-чĕрĕсене тĕппипех пĕтерме тăрăшаççĕ.

С. ЯЛАВИН.

Европăри тата Африкăри вăрçă

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ, 1941 çулти февралĕн 8-мĕш)

Итали командованийĕ февралĕн 8-мĕшĕнче кăларнă сводкăра англичансем Бенгазине туртса илни тĕрĕсех, тесе пĕлтерет.

Бенгазине туртса илнĕ хыççăн, тесе паллă тăвать Рейтер агентствин Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи çар штабĕнчи спецкорĕ, пĕтĕм Киренаика, Бенгазирен кăнтăр енчи хăшпĕр уйрăм постсемсĕр пуçне, англичансен аллинче тăрать. Икĕ уйăх хушшинче, Англи войскисем Сиди-Баррани çине наступлени тума пуçланăранпа, Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи çарĕ Сиди-Барранинчен 640 километр тата Александрирен 960 километр малалла кайнă. Пĕтĕм кампание анализ туса, корреспондент çапла кăтартса парать: çак ĕçре Англин бронетанковăй чаçĕсем пысăк вырăн йышăннă. Англи войскисем тинĕс хĕррипе кăна мар, шалти караваносен çулĕпе те наступлени туса пынă.

Хĕвелтухăç Африкăра Керен зонинче вăрçă ĕçĕсем активлăн пыраççĕ. Итали командованийĕн сводкинче çав районра пĕр-пĕрин çине артиллерирен хыттăн персе тăнине палăртнă.

Англири «Ньюс кроникл» хаçатăн корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, итальянецсене вунă пин çынна хупăрласа илнĕ, вĕсем Барентуран Асмара патнелле чакнă пулнă.

Февралĕн 7-мĕшĕнче уйрăмăнах фронтăн кăнтăр участокĕнче Абиссинипе Кени хушшинчи чикĕре вăрçă ĕçĕсем вăйлăн пулса пынă. Эль-Гума (Абиссинипе Кени хушшинчи чикĕрен 30 километрта) туртса илнĕ хыççăн Англи войскисем Горан патнелле пынă, чылай вăхăт хушши çапăçнă хыççăн вĕсем ăна тытса илнĕ.

Хĕвелтухăç Африкăра февралĕн 7-мĕшĕнче авиаци вăйлăнах кĕрешмен. Англи самолечĕсем, Итали командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Керен, Эргейса тата Джебель çине пырса тапăннă.

Вăтаçĕр тинĕсĕн районĕнче авиаци ĕçĕ вăйланнă. Германи бомбардировщикĕсем, тесе каланă Германи сводкинче, Мальта утравĕнчи аэродромсене, гидроавиабазăсене тата портсен сооруженийĕсене атакăланă.

Албанире, тесе палăртнă Итали сводкинче, итальянецсем фронтăн кăнтăр участокĕнче грексен атакине сирсе янă. Итали авиацийĕ Превезăри çар объекчĕсем çине бомбăсем пăрахнă.

Февралĕн 7-мĕшĕнче Грецин инçете перекен орудийĕсенчен пуçласа Валона çине пенĕ. Тепелене, тесе пĕлтерет Ассошиэйтед пресс агентствин Афины хулинчи корреспонденчĕ, виççĕмĕш кун çунать ĕнтĕ. Клисурăран çурçĕр енче грексем итальянецсен мотомехчаçĕсен атакине сирсе ярса кăштах малалла кайнă.

Фронтăн çурçĕр участокĕнче Греци артиллерийĕ Итали войскисен коммуникацийĕсене çĕмĕрсе тăкнă. Грецири «Пройя» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Греци войскисем Требешине сăрчĕсене йышăннă.

Германи авиацийĕ, тесе кăтартса панă Германи командованийĕн сводкинче, Англирн вăрçă тĕлĕшĕнчен паллă вырăнта тăракан объектсем çине бомбăсем пăрахнă. Англин кăнтăр-хĕвелтухăç пайĕнче пысăк калибрлă бомбăсем вокзал тата фабрикăсемпе заводсен сооруженийĕсем çине пăрахнă.

Англи авиацийĕ, Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Францин оккупациленĕ территоринчи портсем çине çĕнĕрен пырса тапăннă.

Февралĕн 8-мĕш. (ТАСС).

~~~~~~~~

Германин авиаци генералĕн Квадэн статьи

БЕРЛИН, февралĕн 8-мĕш. (ТАСС). Германири информаци бюровĕ пĕлтернĕ тăрăх, авиаци генералĕ Квадэ «Берлинер берзенцейтунг» хаçатра умстатья пичетлесе кăларнă, унта вăл: Германи авиацийĕ пырса тапăннине пула Англин çар промышленноçĕ йывăр положенине кĕрсе ӳкнĕ, тесе кăтартса парать. Квадэ генерал çапла паллă тăвать: авиаци производствинче машинăсен çакăн пек уйрăм детальсем пур, вĕсене нумай мар специальнăй заводсенче кăна, пысăк квалификациллĕ рабочисем çеç тума пултараççĕ. Çавăн пек заводсенчен хăшне те пулин ĕçлеме чарса лартни производствăра пысăк сиен тума пултарать. Англире авиаци завочĕсем çĕршывăн кăнтăр тата центральнăй пайĕсенче ытларах шутланаççĕ, апла пулсан, Германи бомбардировщикĕсем вĕсем çине лайăххăнах пырса бомбăсем пăрахма пултараççĕ. Германи авиацийĕ мĕн пуçламĕшĕнченех çак фактпа усă курнă.

Германи авиацийĕн тĕллевĕ, тесе çырать генерал Квадэ, Англи судоходствине, Англи валли тинĕс тăрăх вăрçă хатĕрĕсем тăратнине хирĕç кĕрешесси те пулса тăрать. Çак кĕрешĕве Германи авиацийĕ тинĕс-çар флочĕпе пĕрле туса пырать. Çавăн пекех Германи авиацийĕ Англи порчĕсем çине те вăйлăн пырса тапăнать. Кăнтăр тата Центральнăй Англире Германи авиацийĕ пырса бомбăсем вăйлăн пăрахман портсем çук та пулĕ. Германи авиацийĕ Англин портсен сооруженийĕсене çĕмĕрни, сиен туни Англие пыракан материалсене пушатма тата вĕсене валеçме йывăрлатать.

~~~~~~~~

Америкăн Германири посолĕ пулнă Доддăн дневникĕ

НЬЮ-ЙОРК, февралĕн 8-мĕш. (ТАСС). Нумаях пулмасть чылай хаçатсемпе журналсем «Додд посолăн дневникĕ» ятлă кĕнекери уйрăм вырăнсене илсе пичетленĕ. Кĕнеке авторĕ, 1940 çулти февраль уйăхĕнче вилнĕскер, паллă историк, Чикагори университет профессорĕ, пĕр вăхăт хушши Америкăри историллĕ обществăн председателĕ пулнă. 1933 çулпа 1938 çул хушшинче вăл Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен Германири посолĕ пулса ĕçленĕ.

Хайĕн дневникĕнче Додд хăй Берлинра дипломат пулса пурăннă вăхăтри событисем çинчен уççăнах каласа парать. Вăл Америкăн политика ĕçĕнчи нумай деятелĕсем, вăл шутрах Буллит Совет Союзне хирĕçле ĕçсем туса пынине уçса кăтартать. 1935 çулти ноябрь уйăхĕнче Мускавран Берлина пынă Буллитăн заявленийĕсемпе ĕçĕсем мана уйрăмăнах тĕлĕнтеретчĕç, тесе çырать Додд. «Буллит Россия çинчен каланă сăмахсем вăл иртнĕ çул йышăнса тăнă позицине хирĕç пынă». Буллит, Додд каланă тăрăх, «Хĕвелтухăçĕнче, çавăн пекех Хĕвеланăçĕнче те Совет Союзне хирĕç агрессе тăвассине ырланă». «Ответлă дипломатăн çавăн пек заявленийĕсем мана питех те тĕлĕнтерчĕç», тет Додд. Вăл çакăн пек ыйту парать: мĕншĕнха Мускава çавăн пек посол янă?

Буллит Совет Союзне хирĕçле ĕçсем туса пыни çинчен Додд США государство департаментне телеграф тăрăх пĕлтернĕ. 1936 çулти февралĕн 12-мĕшĕнче Буллит Мускава кайнă чух каллех Берлина кĕнĕ, ССР Союзĕпе туслă пурăнассине хирĕç, уйрăмăн илсен Совет Союзĕпе Франци хушшинчи калаçусене хирĕç тăнă, Франципе Германи хушшинче туслăх туса хурассишĕн тăрăшнă. Америкăн Российăри посолĕ Российăпа Франци хушшинчи калаçусене сиен кӳни питех те тĕлĕнмеле япалаччĕ, тесе çырать Додд.

Хайĕн дневникĕнче Додд США-па Америкăри хăшпĕр паллă деятельсем Германипе Совет Союзĕ хушшинче вăрçă кăларас ĕмĕтпе провокацисем тунине тăрă шыв çине кăларакан ытти фактсене те илсе кăтартать. 1935 çулти майăн 6-мĕшĕнче, тет Додд, эпĕ лорд Лотианран (каярахпа Англин США-ри посолĕ) çыру илтĕм, вăл çырура уççăнах çапла кăтартса панăччĕ: «демократиллĕ çĕршывсен коалицийĕн Германи ĕмĕчĕсене хĕвелтухăç еннелле çавăрса яма тăрăшмалла. Çакна пула Российăпа Германи хушшинче вăрçă пуçланма пултарнă, анчах та çак факт Лотиана канăçсăрлатман. Вăрçă пуçланни Германи умĕнче тăракан йывăрлăхсене лайăх татса панă пулĕччĕ, тесе шутланă Лотиан».

~~~~~~~~

Германири бюллетень Германипе Франци хушшинчи отношенисем çинчен

ВИШИ, февралĕн 8-мĕш. (ТАСС). Германири «Динст аус дейчланд» бюллетень «Германипе Франци хушшинчи ситуаци» ятлă статья пичетлесе кăларнă.

«Перемири çинчен договор туни, — тет бюллетень, — Германипе Франци хушшинчи вăрçăллă конфликт пĕтнине пĕлтермест-ха, вăл Германипе Англи хушшинчи вăрçа Франци çĕрĕ çинче туса пыма кирлĕ условисене кăна туса парать».

Хăй вăхăтĕнче Петэн, тет малалла бюллетень, Гитлерпа калаçнă чухне Германипе туслă пулма кăмăлланни çинчен каланă. Бюллетень çакна паллă тăвать: Германипе Франци хушшинчи туслăха пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе ĕçлеме Франци правительстви ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕ пулнă Лавая лартнăччĕ, анчах та ăна часах правительство составĕнчен кăларнă. «Çавăнтанпа Германире Виши политики çине иккĕленсе пăхаççĕ, ун çинчен пытарса та тăмаççĕ».

~~~~~~~~

Испанире çимĕçсем çитмеççĕ

«Пополо д'Италиа» хаçат Мадридран паракан корреспонденцисене пичетлесе кăларать, вăл корреспонденцисенче Испанире çимĕçсем çитменни тата вĕсен хакĕсем ӳсни çинчен каласа параççĕ. Итали хаçачĕн корреспонденчĕ çырнă тăрăх, Испанире чи кирлĕ çимĕçсене пурне те çирĕп норма тăрăх памалла тунă. Нормăпа памалла мар таварсен (ветчина, çĕрулми, çăмарта) хакĕ çавтери ӳссе кайнă, халăхсем вĕсене илсе çиме пултараймаççĕ те.

«Пополо д'Италиа» хаçат корреспонденчĕ çапла паллă тăвать: икĕ уйăх каялла Испани правительстви кăларнă уйрăм распоряжени тăрăх, кондитерски япаласене эрнере пĕр хутчен кăна сутма ирĕк панă. Табака та карточка тăрăх памалла тунă, карточка тăрăх кашни вунă куна çын пуçне 40 папирос пăраççĕ.

Çимĕçсем çитменнипе Испанире спекуляци вăйлăн ӳссе кайнă. Спекулянтсем пур майсемпе те усă кураççĕ, вĕсем продуктсене калама çук пысăк хакпа сутаççĕ. (ТАСС).

Молдавири Коммунистсен (большевиксен) Партийĕн пĕрремĕш с'езчĕ хупăннă

КИШИНЕВ, февралĕн 8-мĕш. (ТАСС). Паян Молдавири большевиксен коммунистла партийĕн пĕрремĕш съезчĕ хăйĕн ĕçне туса пĕтернĕ.

Съезд Молдавири Коммунистсен (большевиксен) Партийĕн Центральный Комитечĕн политикăллă линине тĕрĕс, практикăллă ĕçне çителĕклĕ, тесе йышăннă.

Молдавири Коммунистсен (большевиксен) Партийĕн Центральный Комитечĕпе ревизи комиссине суйланă.

Съезд, пĕтĕм чĕререн хавхаланса, Сталин, Молотов, Ворошилов тата Тимошенко юлташсем патне саламсем яма йышăннă.

* * *

Паян Молдавири Коммунистсен (большевиксен) Партийĕн Центральный Комитечĕн пленумĕ пулнă, пленумра Молдавири Коммунистсен (большевиксен) Партийĕн Центральный Комитечĕн секретарĕсене Бородин, Салогор, Бессонов юлташсене суйланă, пропаганда енĕпе ĕçлекен секретаре — Зеленьчук юлташа, кадрсем енĕпе ĕçлекен секретаре — Сморигo юлташа суйланă.

Профессиллĕ Союзсен Пĕтĕм Союзри Центральный Советĕнче

ВЦСПС секретариачĕ Центрти чугунçулсем çинче ĕçлекен рабочисен профсоюзĕн Центральный Комитечĕ тата унăн вырăнсенчи органĕсем уйрăм çынсем пахча-çимĕç лартса тăвассине вăйлатас тĕлĕшпе мĕнле ĕçленине сӳтсе-явнă. Профсоюз организацийĕсем куллен-кунах пулăшса пынипе 1940 çулта чугунçул работникĕсен 400.000 çемьи пахча-çимĕç лартса тунă. Вĕсене 57.770 гектар çĕр панă. Пахча-çимĕç лартса тăвакансем пысăк тухăçлăх — 132.000 тонна пахча-çимĕç тата 602.000 тонна çĕрулми туса илнĕ. ВЦСПС секретариачĕ Центрти чугунçулсем çинче ĕçлекен рабочисен профсоюзĕн Центральный Комитечĕн, фабрикăсемпе заводсенчи комитечĕсен çак ĕçне ырланă.

Уйрăм çынсен пахчисем рабочисемпе служащисем валли пахча-çимĕç хатĕрлес ĕçре пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Çакна май профсоюзсен мĕнпур центральный комитечĕсене, фабрикăсемпе заводсенчи комитечĕсене уйрăм çынсем пахча-çимĕç лартса тăвассине анлăн сарса яма сĕнӳ панă. Çак ыйтăва предприятисемпе учреждениссенче профсоюз членĕсен черетлĕ пухăвĕсенче сӳтсе-явмалла. Фабрикăсемпе заводсенчи комитетсем тата клубсен правленийĕсем пахча-çимĕç лартса тăвакан рабочисемпе служащисене консультацисем парас ĕçе организацилеме тивĕçлĕ. (ТАСС).

Бисмаркăн „Шухăшĕсемпе асаилӳвĕсем“

XIX-мĕш ĕмĕрĕн иккĕмĕш çурринчи государствăн чи пысăк деятелĕсенчен тата дипломачĕсенчен пĕрин, Германи империне туса хураканăн — О. Бисмаркăн «Шухăшĕсемпе асаилӳвĕсем» ятлă кĕнекен — мемуарсен иккĕмĕш томĕ пичетленсе тухнă. Нимĕç чĕлхинчен вырăсла профессор А. С. Ерусалимский ертсе пынипе куçарнă. Бисмарк мемуарĕсен виççĕмĕш томне пичетлеме пама хатĕрлеççĕ. (ТАСС).

США шалти ĕçсен министрĕ пĕлтерни

ВАШИНГТОН, февралĕн 8-мĕш. (ТАСС). США шалти ĕçсен министрĕ Икес çапла пĕлтернĕ: 1940 çулта катастрофăсем пулнипе шахтăсенче 1.337 çын вилнĕ тата 60.000 çын ытла вăйлăн аманнă.

1939 çулпа танлаштарсан катастрофăсем пулнипе вилнисен хисепĕ 28 процент ӳснĕ. Икес каланă тăрăх, 6 инцидент пирки туса ирттернĕ тĕрĕслӳ (çав инцидентсем вăхăтĕнче 276 çын вилнĕ пулнă) çакна кăтартса панă: çав çынсем вилессине нумайĕшне сирсе яма май пулнă.

Индо-Китай, Таи тата Япони делегацийĕсен генеральнăй секретарĕсем тĕл пулни

ТОКИО, февралĕн 7-мĕш. (ТАСС). Домей Цусин агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Франци Индо-Китайĕпе Таи делегацийĕсен генеральнăй секретарĕсем Готье тата Таведхикул Япони генеральнăй секретарĕпе Сайтопа тĕл пулнă. Канашлура калаçусен малашнехи йĕрки çинчен сӳтсе-явнă.

КĔСКЕН

✦ Эйре правительстви çапла пĕлтернĕ: чрезвычайлă обстоятельствăсем тухса тăрас пулсан, ачасене Дублинран урăх çĕре куçарма хатĕрленсе хунă.

✦ Интернировать тунă французсен юлашки группи Швейцарирен Францие пырса çитнĕ. Пурĕ Францин 24 пин салтакне интернировать тунă.

✦ Турцин Эгейски тинĕс çыранĕнчи районĕнче юханшывсем çыранран тухса пыраççĕ. Измир вилайетĕнче тырă акса хăварнă 400 пин гектар çĕр шыв айне пулнă. Измирпа Центральнăй Анатоли хушшинче чугунçул çыхăнăвĕ татăлнă.

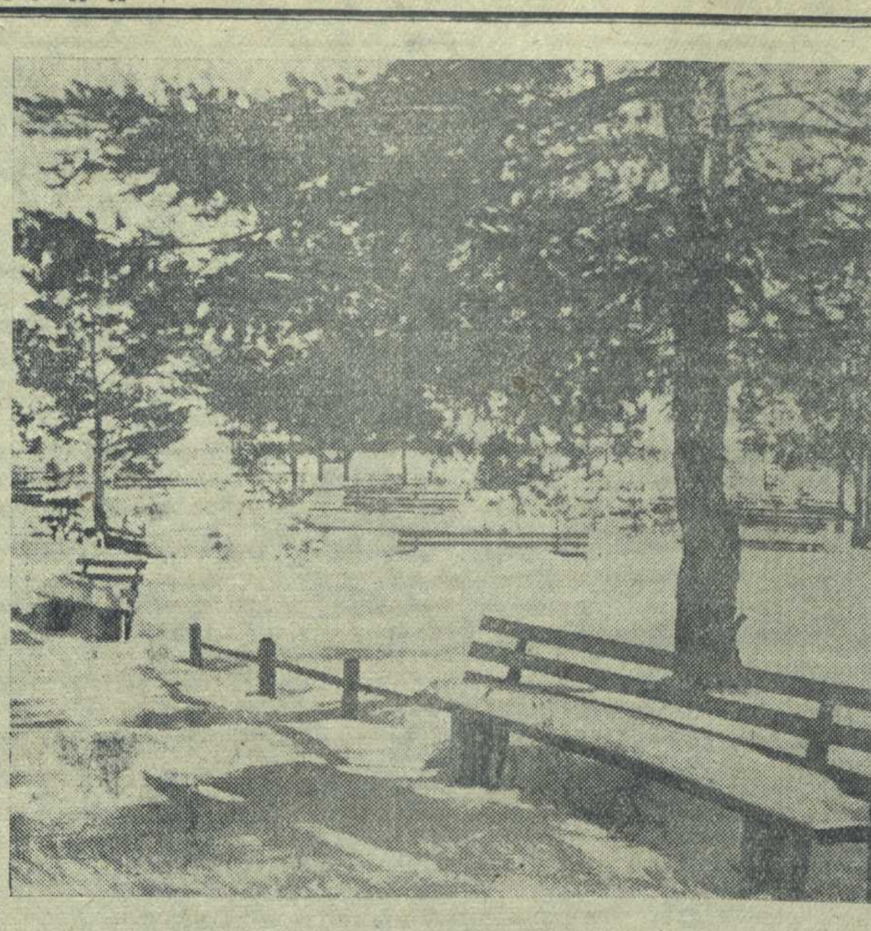

Атăл лешъ енче хĕлле.

Фото-этюд А. Костинăн.

Скарлатина тата унпа кĕрешесси

Скарлатина—час тĕл пулакан, ачасемшĕн хăрушă чир. Унпа пуринчен ытларах пĕр çултан пуçласа тăхăр çула çитиччен ачасем час-часах чирлеççĕ. Кăкăр ачисем скарлатинăпа чирлени сайра-хутра кăна тĕл пулать, çитĕнсе çитнĕ çынсем унпа чирлени вара питех те сайра пулать.

Скарлатина—сикекен чир. Сикекен тайĕ унпа чирленĕ çынăн çăвар ăшиккинче пулать тата вăл çав çын анасласан та тепĕр çынна ерме пултарать. Пуринчен ытларах скарлатина унпа чирленĕ çынпа чуп туниичен, вăл ӳсĕрнинчен, сунасланинчен ерет. Скарлатина микробĕ чирлĕ çын сывăхĕнчи çимĕç, сăмахран, сĕт çине, тăхăнмалли хатĕрсем, вылямалли япаласем тата ыттисем çине те куçма пултарать. Çав япаласенче скарлатина микробĕ чылай вăхăт хушши сыхланса тăма пултарать.

Скарлатинăпа чирлĕ çынсем кăна мар, тата скарлатинăпа чирленĕ çынна пăхса тăракансем те ертме пултараççĕ. Çакна та шута илес пулать: скарлатинăпа çăмăл чирленĕ çынсене хăшпĕр чухне çав чире пĕлме те çук, чирлĕ çынсем сывă çынсемпе ирĕккĕнех хутшăнаççĕ, çапла майпа вĕсем чир сараççĕ.

Чир çийĕнчех пуçланать: пĕçертсе пăрахать (39 градус таран ăшă пулать), пуç тата пыр ыратма пуçлать, хăшпĕр чухне тата хăсас килекен пулать. Пĕрремĕш е иккĕмĕш талăк иртсен вĕтĕ шатрасем тапса тухаççĕ, вĕсем ӳт çинче пĕр-пĕрипе çыпăçсах лараççĕ; çавăнпа та малтанах чирлĕ çын çине пăхсан шатрасем талккишпех хĕпхĕрлĕн курăнаççĕ. Пит-куçа илсен, шатрасем питçăмартисем çинче кăна пулаççĕ, сăмса, тута хĕрри тата янах айĕ шапшурриппех юлаççĕ.

Виççĕмĕш тата тăваттăмĕш кунĕнче чир паллисем пурте, уйрăмăнах температура, питех те вăйланса каяççĕ; пыр çинче налетсем (шурăпа витĕнсе ларни) пулаççĕ, мăй железисем тăртанса каяççĕ, çак кунсенче чир вăйлăн палăрать. Пиллĕкмĕш кунран пуçласа, пурте йĕркеллех пулсан, чирлĕ çын хăйне çăмăлтарах туйма пуçлать. Осложнени çук пулсан, саккăрмĕш — вуниккĕмĕш кун тĕлне скарлатинăн пур паллисем те пĕтеççĕ. Шатрасем хăйпăнса тăкăнма тытăнаççĕ. Çурăм çинче ӳт пĕчĕк чешуйкăсемпе хăйпăнса тăкăнать, ал тупанĕ тата ура тупанĕ çинче—пысăк пластинкăсемпе сĕвĕнсе ӳкет.

Скарлатина саракан тĕп вырăн — чирлĕ çын пулса тăрать. Çавăнпа та çемьере е ачасен коллективĕнче скарлатина палăра пуçласанах унпа чирлекен çынна çийĕнчех ыттисенчен уйăрмалла. Ăна çийĕнчех больницăна ăсатни авантарах. Мĕнле те пулин сăлтавпа чирлĕ çынна больницăна илсе кайма май çук пулсан, ăна уйрăм пӳлĕме вырнаçтармалла, çапах та ачасене хваттертен урăх çĕре илсе кайса вырнаçтарас пулать. Чирлĕ çынăн пур выделенийĕсене те дезинфекци тăвакан растворпа (сăмахран, 3 процентлă лизолпа) витсе хумалла. Чирлĕ çын выртакан пӳлĕмри урая та çав растворпа йĕпетнĕ мучалапа туртса тухмалла.

Чирлĕ çынна больницăна ăсатнă хыççăн е вăл килти майсемпех сывалнă хыççăн, вăл выртнă вырăна дезинфекци тумалла.

Ачасем скарлатинăпа ан чирлеччĕр тесен, мĕн тумалла-ха?

Ачасен сывлăхне çирĕплетес тĕлĕшпе тăвакан пĕтĕмĕшле ĕçсемпе пĕрлех, скарлатинăпа чирлессинчен прививка тумалла. Прививка туни хăрушă мар, вăл скарлатинăпа чирлессинчен часчасах çăлса хăварма пултарать.

Ачасен ашшĕ-амăшĕсем! Çамрăк ачасене пăхса çитĕнтерес тĕлĕшпе консультацисене е поликлиникăна кайăр, хулари е районри сывлăх пайĕсем скарлатинăна хирĕç прививкăсем тăваççĕ пулсан, прививкăсем тутарăр. Ача чирлесен çийĕнчех районри консультацисене е поликлиникăна кайăр, врач хушнисене çирĕппĕн пурнăçа кĕртĕр.

Профессор В. МОЛЧАНОВ, наукăн тава тивĕçлĕ деятелĕ.

Мускав.

~~~~~~~~

Шăшисене пĕтерĕр

Шăшисемпе йĕкехӳресем хăвăрт хунаççĕ: çулталăк хушшинче шăши 800 çăвăр, йĕкехӳре 850 çăвăр пама пултарать. Шăшисемпе йĕкехӳресем ялхуçалăхне питĕ пысăк сиен кӳреççĕ. Вĕсем вăрлăхсен шăтса тухас пахалăхне тата тырпул тухăçне чакараççĕ. Çавăнпа шăшисемпе йĕкехӳресене хирĕç çине тăрса кĕрешмелле. Вĕсене хăвăрт пĕтерме пулать. Çавна май пур хуçалăхра та шăшисемпе йĕкехӳресем мĕнле саралнине тĕрĕслесе тухмалла. Çакăн хыççăн вара вĕсене пĕтерме тытăнмалла.

Шăшисемпе йĕкехӳресене химиллĕ майпа пĕтереççĕ. Приманкăсем хатĕрлемелле те вĕсене амбарсене, овощехранилищесене хумалла. Приманкăсене çапла хатĕрлеççĕ: ыраш тата тулă çăкрисене мышьяковистокислый натрий хутшăнтармалла. Тĕштырăсенчен приманкăсене хатĕрленĕ чухне пĕр пай яд илеççĕ, ăна 25 пай шыв çинче ярса ирĕлтереççĕ. Çав шĕвек çинче вара тĕштырăсене ярса 3—4 сехет хушши тытаççĕ, пăтратаççĕ. Ун хыççăн тĕштырăсене шывран кăларса типĕтеççĕ, шăшисемпе йĕкехӳресене пĕтернĕ çĕрте усă курма пуçлаççĕ. Кашни шăтăка 1—2 грамм хумалла.

Çăкăртан приманкăсем хатĕрленĕ чухне пĕр пай яд илсе 30 пай шыв çинче ирĕлтереççĕ. Çăкăра пĕчĕк татăксене пайлаççĕ, çăкăр татăкĕсем мăйăр пысăкĕш пулма кирлĕ. Çăкăр татăкĕсене пĕчĕк ала çине хурса, çав шĕвекре 0,5—1 минута хушши тытаççĕ. Кайран типĕтеççĕ, кашни шăтăка пĕрер татăк хураççĕ. Шĕвексене тимĕр савăт-сапасенче кăна хатĕрлес пулать. Приманкăсене хунă чухне сыхăлăхлă пулмалла, вĕсене ача-пăчасем, выльăхсем, кайăк-кĕшĕксем тивмелле ан пултăр.

Приманкăсене шăтăка тимĕр кашăкпа е пĕчĕк тимĕр кĕреçепе хумалла, алăпа илсе хума юрамасть. Кун пек чухне шăшисем приманкăсене çимеççĕ (çын шăршине сисеççĕ). Приманкăсене каçхине шăшисемпе йĕкехӳресем шăтăкран тухас умĕн хумалла.

Тĕрлĕрен çуртсенче, амбарсенче (продуктсем пур çĕрте) шăшисене пĕтерес тесен приманкăсене ятарласа тунă ещĕксене хумалла. Çав ещĕксен пысăкĕшĕ 10X10X25 е 15X15X30 сантиметр пулмалла. Ещĕкĕн айккисенче шăши кĕмелĕх 5—6 шăтăк пулмалла. Ещĕк тĕпне приманкăсене вĕтетсе хумалла. Ещĕксене вăхăтран вăхăта пăхса тăраççĕ, приманкăсене улăштараççĕ.

Çаксемпе пĕрлех шăшисемпе йĕкехӳресене пĕтерес ĕçре капкăнсемпе тата ытти майсемпе усă курмалла.

Шăшисемпе йĕкехӳресене хирĕç кĕрешессине пур çĕрте те пуçарса пымалла. Çавăн чухне кăна вĕсене хăвăрт тата пĕтĕмпех пĕтерме пулать.

Т. НИКИТИН.

Чăваш АССР Наркомземĕн агрономĕ.

Военизированнăй поход

Йĕлтĕр спорчĕн чемпионĕ Г. Иванов пĕрремĕш вырăна тухнă

Февралĕн 8-мĕшпе 9-мĕш кунĕсенче «Восход» спорт обществин Чăваш Совечĕ военизированнăй поход туса ирттерчĕ. Ку похода промартельсем çумĕнчи физкультура коллективĕсем йышлăн хутшăнчĕç. Похода 28 коллективран пурĕ 112 çын килнĕ.

Походăн малтанхи кунĕнче арçынсем 10 километрлă, хĕрарăмсем 3 километрлă дистанцине йĕлтĕрпе тата противогазпа кайса килнĕ. Йĕлтĕрçĕсем граната ывăтма, çул çинче тĕл пулакан чăрмавсем урлă каçса кайма тата противогазпа çӳреме пултарнипе кăтартрĕç. Вĕсем военизированнăй похода пысăк çитĕнӳсемпе вĕçлерĕç.

Февралĕн 9-мĕшĕнче арçынсем 20 километрлă, хĕрарăмсем 5 километрлă дистанцине чупса тухрĕç. Ку кун çанталăк питĕ начар пулчĕ пулин те, поход ăнăçлăн иртрĕ.

Вырăнсенчи коллективсем военизированнăй похода тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илнĕ.

Коллективсем тăрăх походра Туçири промартель çумĕнчи коллектив (Çĕрпӳ р.) пĕрремĕш вырăн йышăннă. Иккĕмĕш вырăна Астакассинчи «Лесоруб» промартельти коллектив (Сĕнтĕрвăрри р.) тухнă. Çак коллективсем похода хатĕрленес тĕлĕшпе уйрăмах тăрăшса ĕçленĕ пулнă.

Уйрăм йĕлтĕрçĕсенчен йĕлтĕр спорчĕн Чăваш АССР чемпионĕ Г. Иванов юлташ похода пысăк пахалăхпа вĕçленĕ. Вăл 20 километрлă дистанцине 1 сехет те 23 минутăра чупса тухса пĕрремĕш вырăн йышăннă.

Хĕрарăмсенчен Федорова (3 километрлă похода противогазпа кайса 20 минута та 30 секундăра вĕçленĕ), Карпова (5 километрлă похода 32 минутăра вĕçленĕ) юлташсем пĕрремĕш вырăна тухнă.

Комсомолецсен йĕлтĕрлĕ кросне ирттерес тĕлĕшпе ĕçлекен оргкомитетра

Комсомолецсен йĕлтĕрлĕ кросĕ республикăра пысăк çĕкленӳпе иртсе пырать. Кроса пиншер комсомолецсемпе комсомолкăсем хутшăнчĕç.

ВЛКСМ обкомĕ çумĕнче комсомолецсен йĕлтĕрлĕ кросне ирттерес тĕлĕшпе ĕçлекен оргкомитет илнĕ туллимар даннăйсем тăрăх, февралĕн 9-мĕшĕнче çанталăк çил-тăманлă тата сивĕ пулнă пулсан та, республикăра йĕлтĕрлĕ кроса 5 пин комсомолец ытла хутшăннă.

Кросс пуçланнăранпа кроса 9 пин комсомолец ытла хутшăннă. Елчĕк, Шăхасан, Вăрнар районĕсенче кросс ăнăçлăн иртсе пырать, унта комсомолецсен 60 проценчĕ кроса хутшăннă, ГТО комплексĕн нормисене панă.

Шупашкар, Пăрачкав районĕсенче кроса начар организациленĕ, унта комсомолецсем кроса нумай хутшăнман—Пăрачкав районĕнче 166 çын, Шупашкар районĕнче 144 çын хутшăннă.

Комсомолăн районсенчи нумай организацийĕсем пур комсомолецсем те ГТО комплексĕн нормине памалла тума, Хĕрлĕ Çар XXIII çул тултарнă ятпа ирттерекен кроса пур комсомолецсене те явăçтарма, кроса палăртса хунă срокран малтан пĕтерме обязательство илнĕ. Кросс февралĕн 1-мĕшĕнчен пуçласа февралĕн 28-мĕшчен пырать.

Лекци

Ыран, февралĕн 12-мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче «**Сталинла Конституци СССР гражданĕсен обязанноçĕсемпе прависем çинчен**» темăпа публичнăй лекци пулать. Лектор — **Поликарпов** юлташ.

Лекци каçхине 8 сехетре пуçланать.

ПАРТКАБИНЕТ.

Ответлă редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

СЮКТЕРСКОЙ ЛЕСПРОМАРТЕЛИ
ЧУВАШДРЕВПРОМСОЮЗА
СРОЧНО ТРЕБУЮТСЯ
на постоянную работу
старший бухгалтер,
бухгалтер материальн. отдела,
экономист-плановик и
счетовод-кассир.
Оплата по госнормированию.
Квартирой обеспечиваются.
Обращаться: Сюктерский л/завод или Чувашдревпромсоюз
Правление.

ЧУВАШСКАЯ КОНТОРА „ГЛАВКИНОПРОКАТ“
в ближайшие дни выпускает на экраны республики
новый художественный приключенческий фильм
ГИБЕЛЬ „ОРЛА“
Этот фильм принадлежит к числу фильмов, воспевающих героику гражданской войны. Он рассказывает морскую быль о таинственной гибели в дни гражданской войны парохода „Орел“ и о розыске и под'еме его в наши дни славным краснознаменным Эпроном. В фильме показан также мир подводного царства с его сказочной растительностью и различными морскими чудовищами.
Сценарий—Г. ГРЕБНЕРА по рассказу К. Золотовского „Капитан Лаце“.
Режиссер—В. ЖУРАВЛЕВ. Оператор—Ю. ФОГЕЛЬМАН. Художник—Ю. ШВЕЦ.
Композитор—В. МУРАДЕЛИ. Звукооператоры В. ДМИТРИЕВ, И. ПИСАРЕВ.
В РОЛЯХ: Капитан Чистяков—засл. арт. респ. Н. АННЕНКОВ. Капитан Груздев—В. ГРОМОВ. Федор Чистяков—С. СТОЛЯРОВ. Доктор—орденоносец М. ТРОЯНОВСКИЙ, сторож порта—засл. арт. респ.—С. КОМАРОВ. Белогвардейский генерал—Л. ФЕНИН. Контрразведчик—А. ФАЙТ. Пыльнов—П. СОБОЛЕВСКИЙ. Кок—Н. ГОРЛОВ. Кочегар—И. БОБРОВ. Юнга—КОЛЯ ТУМАНОВ. Сашенька—В. ШЕПЕЛЬ. Боцман „Орла“—А. ГРЕЧАНЫЙ.
Производство киностудии Союздетфильм.
Выпуск „Главкинопроката“.

Редакци адресĕ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. Телефонсем: редакторан—0—67, [illegible] редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн—0—[illegible] çырусемпе рабселькорсен пайĕн —2—30, «Еçхĕрарăмĕ» журналăн — 6—23, «[illegible]» журналăн — 0—85, издательство заведующийĕн—5—38, конторăн—0—23.
НТ 2267. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 146. Ф. Б. 58Х84 п. л.
~~~~~~~~